

HET JUISTE COMMUNICATIEHULPMIDDEL ADVISEREN

Donderdag 17 februari 2011

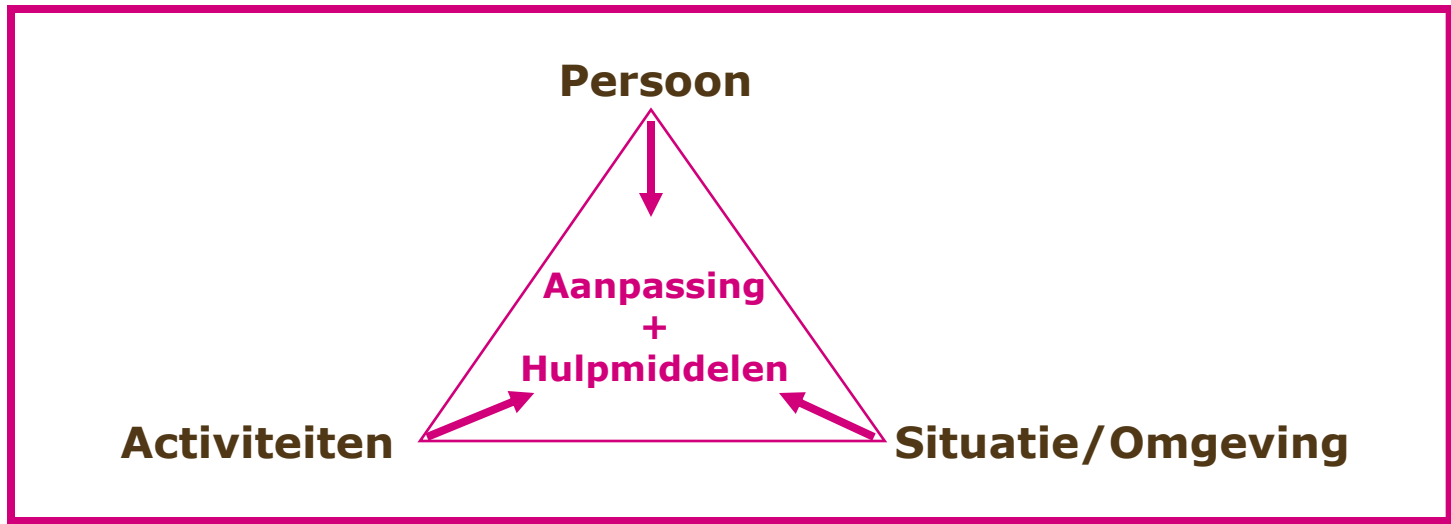
Kris Brabands

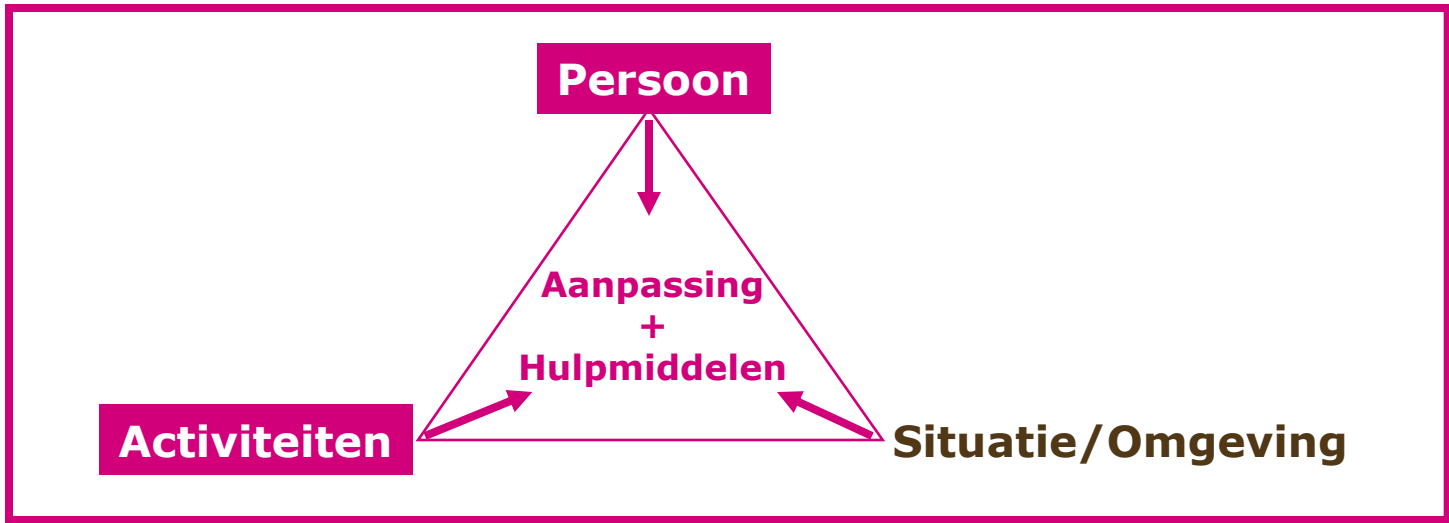

- Basisconcept adviseren en stappenplan in een notendop
- Vakjargon verklaard
- Het juiste communicatiehulpmiddel adviseren
 - Stemstoornis
 - Dysartrie
 - Dyspraxie
 - Afasie
 - Secundaire taal- en of spraakstoornis tgv een verstandelijke beperking
- Lunch
- Casussen
- Refertelijst
- Vragenronde

- Basisconcept adviseren en stappenplan in een notendop
- Vakjargon verklaard
- Het juiste communicatiehulpmiddel adviseren
 - Stemstoornis
 - Dysartrie
 - Dyspraxie
 - Afasie
 - Secundaire taal- en of spraakstoornis tgv een verstandelijke beperking
- Lunch
- Casussen
- Refertelijst
- Vragenronde

-
-
-

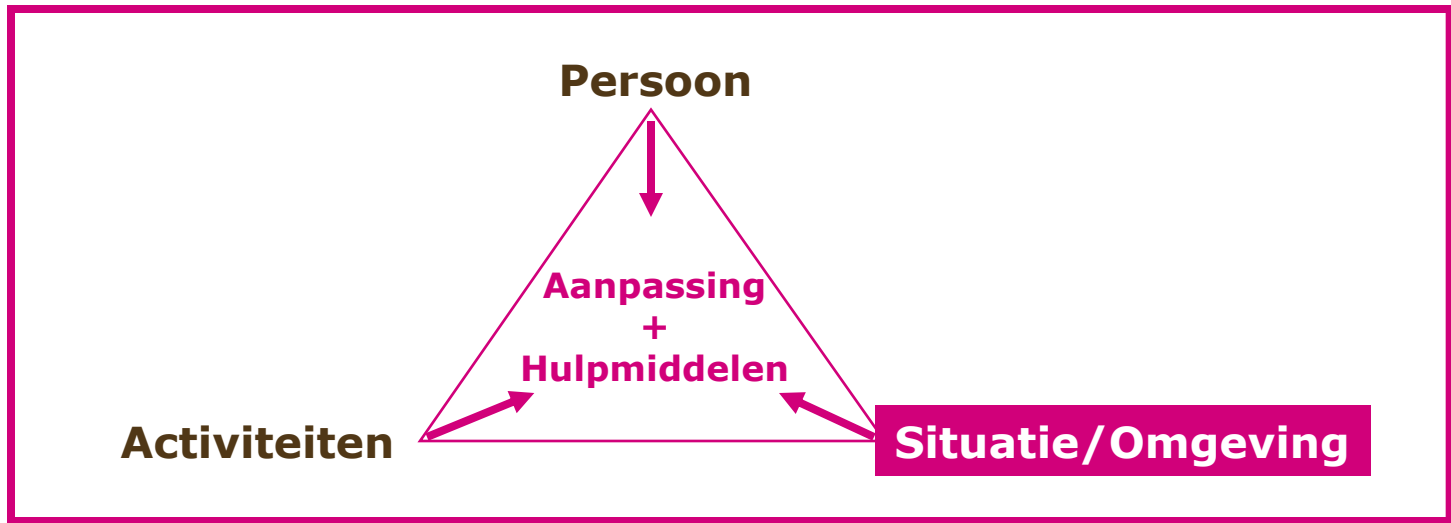

- Problemen met communicatie of het overbrengen van een boodschap
- Stoornissen die aan de basis kunnen liggen: taal- en of spraakstoornissen
 - Taalstoornissen: beperkingen in de mogelijkheden om linguïstische symbolen (vb. letters) te gebruiken voor communicatie
 - ! Taal is abstract: uit zich in lezen, schrijven, spreken en begrijpen
 - Spraakstoornissen: problemen met de veruitwendiging van taal

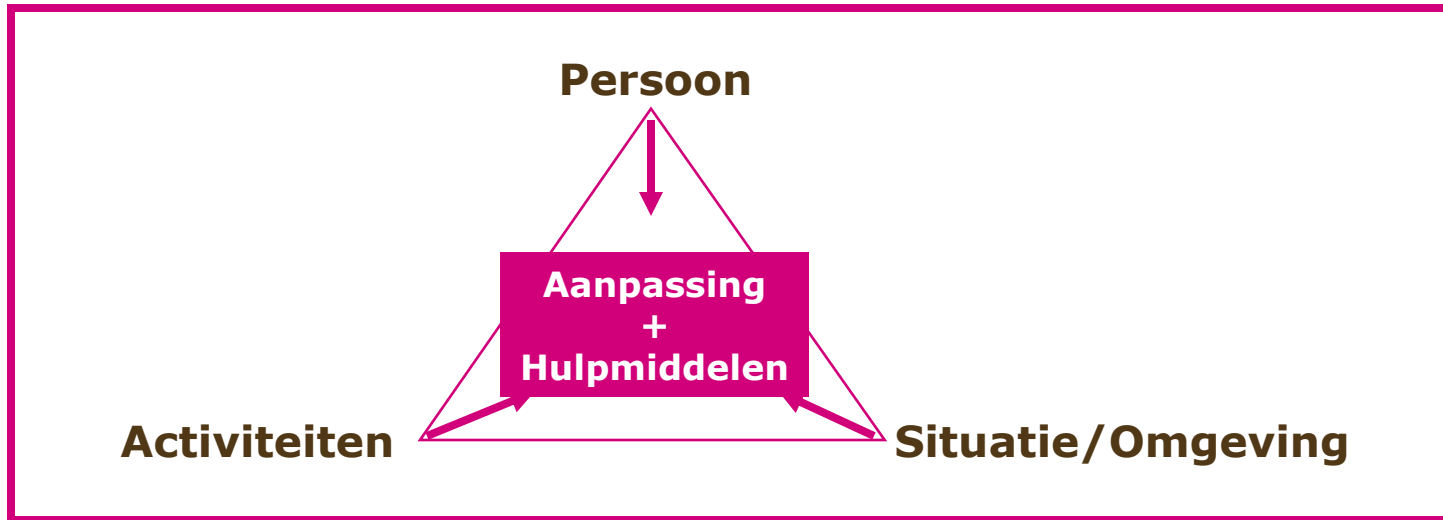
- Taalstoornissen:
 - Vertraagde en/of gestoorde spraak- en taalontwikkeling
 - Lees- en schrijfstoornissen, rekenstoornissen
 - Afasien (dys-)
 - Taaldeterioratie en taalconfusie
- Spraakstoornissen:
 - Articulatiestoornissen
 - Fonologische achterstand, fonetische stoornissen, orale myofunctionele afwijkingen, dysartrie en dyspraxie
 - Stemstoornissen
 - Stemmisbruik en verkeerd stemgebruik, alaryngale stem en spraak, resonantiestoornissen
 - Vloeiendheidsstoornissen
 - Stotteren, broddelen en spreekvrees

- Belangrijk: taal ≠ spraak
 - Zuivere taalstoornis:
 - spreken, begrijpen, schrijven en/of lezen gestoord
 - vb. afasie
 - Zuivere spraakstoornis:
 - spreken gestoord
 - lezen, schrijven en begrijpen **niet** gestoord
 - vb. dysartrie
 - Gemengde problematieken
 - vb. dysartrie én afasie

- Locaties en omgevingsfactoren
 - Vb. in weer en wind of alleen binnen?
- Sociale context
 - Vb. (onder)steunt de omgeving de persoon met een handicap in het gebruik van een hulpmiddel?

- Alternatieven afwegen
- Meest adequate oplossing weerhouden:
 - best voldoet aan eisen
 - beste prijs-kwaliteitverhouding
- Met erkenning van de ervaringsdeskundigheid van betrokkene

- **Probleemanalyse**
 - Stap 1: Globaal beeld
 - Stap 2: Inventarisatie probleemactiviteiten
 - Stap 3: Inventarisatie eisen per probleemactiviteit
- **Zoeken naar oplossingen**
 - Stap 4: Kiezen van soort hulpmiddel/aanpassing
 - Stap 5: Kiezen van type hulpmiddel/aanpassing

- **Probleemanalyse**
 - **Stap 1: Globaal beeld**
 - **Stap 2: Inventarisatie probleemactiviteiten**
 - **Stap 3: Inventarisatie eisen per probleemactiviteit**
- **Zoeken naar oplossingen**
 - **Stap 4: Kiezen van soort hulpmiddel/aanpassing**
 - **Stap 5: Kiezen van type hulpmiddel/aanpassing**

- Waaruit informatie?
 - MDV
 - Gesprek met persoon met een handicap (indien mogelijk)
 - Gesprek met naaste omgeving (partner, ouders, begeleider, ...)
 - Logopedisch bilan
 - Verslag van een andere deskundige (arts, kinesist, ergotherapeut, psycholoog, ...)

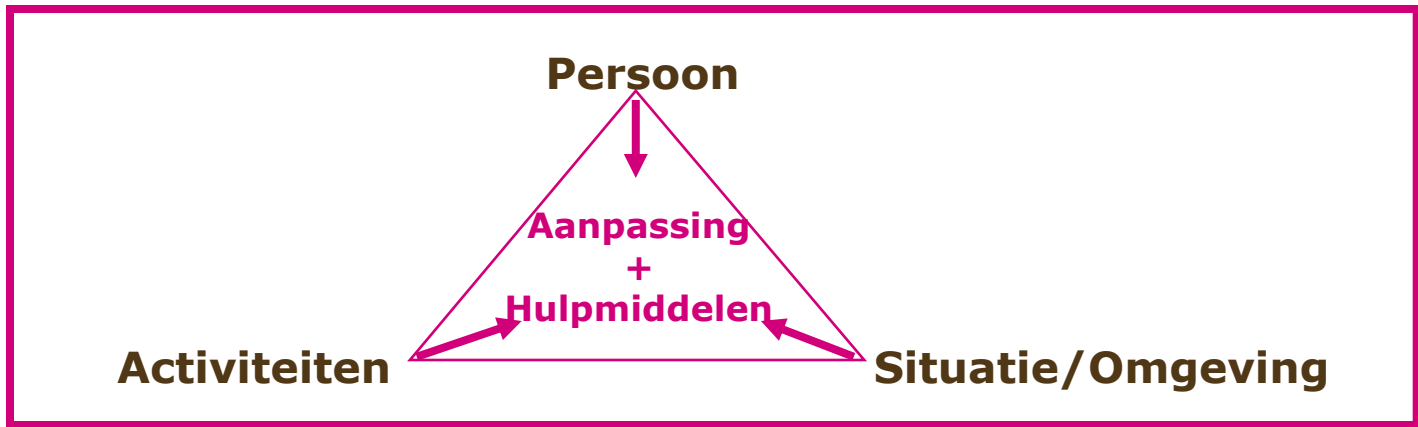
→ **Multidisciplinaire equipe adviseert**
- Waar moet je een goed beeld van krijgen?
 - Communicatiewijze
 - Communicatie-inhoud
 - Communicatiepartner(s)
 - Andere beperkingen en probleemactiviteiten

- Communicatiewijze:
 - Hoe communiceerde de persoon vroeger met en zonder hulpmiddelen en hoe doet hij dat nu?
 - Wat zijn de mogelijkheden en beperkingen op vlak van communicatie (diagnose, aard, ernst, omschrijving)?
- Communicatie-inhoud:
 - Waarover vertelt/vraagt de persoon iets? Spontaan?
- Communicatiepartner(s):
 - Met wie communiceert de persoon zoal?
 - Bekenden? Onbekenden?
 - Hoe reageert de omgeving en hoe gaat die om met de persoon?
- Andere beperkingen/probleemactiviteiten
 - Motoriek? Visus? Gehoor? ...?
 - Omgevingsbediening? Telefoneren? Computer gebruiken? ...?

- **Probleemanalyse**
 - Stap 1: Globaal beeld
 - **Stap 2: Inventarisatie probleemactiviteiten**
 - Stap 3: Inventarisatie eisen per probleemactiviteit
- **Zoeken naar oplossingen**
 - Stap 4: Kiezen van soort hulpmiddel/aanpassing
 - Stap 5: Kiezen van type hulpmiddel/aanpassing

-
-
-
- Probleemactiviteit = communicatie in het kader van een gesprek
- Probleemactiviteit = breder dan spreken alleen, ook:
 - Begrijpen van gesproken boodschappen
 - Schrijven
 - Lezen
- Indien bijkomende beperkingen/probleemactiviteiten:
 - Vb. motoriek
 - vb. computer bedienen, omgeving bedienen, andere toestellen bedienen, positionering, zitten/liggen, ...
 - Vb. visus
 - vb. lezen van tekst (en symbolen), ...

- **Probleemanalyse**
 - Stap 1: Globaal beeld
 - Stap 2: Inventarisatie probleemactiviteiten
 - **Stap 3: Inventarisatie eisen per probleemactiviteit**
- **Zoeken naar oplossingen**
 - Stap 4: Kiezen van soort hulpmiddel/aanpassing
 - Stap 5: Kiezen van type hulpmiddel/aanpassing

Precieze probleem halen uit:

- Logopedisch bilan/verslag van een andere deskundige
 - diagnose, aard, ernst, omschrijving
- Omschrijving van de omgeving
 - alledaags functioneren (wat lukt en wat lukt niet, ...)

- Welke spraak-en/of taalstoornis? Wat is de oorzaak?
- Wat is het specifieke probleem binnen de stoornis (testresultaten)
- ! Indien bijkomende beperkingen: gerelateerde probleemactiviteiten ook verder in kaart brengen

- Spraakstoornissen:
 - Articulatiestoornissen
 - Stemstoornissen
 - Vloeiendheidsstoornissen

- Mogelijke oorzaken:
 - foutief, onvoldoende of niet geleerd gedrag
 - hersenletsel
 - erfelijke basis met uitlokkende factoren
 - ...

- Taalstoornissen:

- Vertraagde en/of gestoorde spraak- en taalontwikkeling
- Lees- en schrijfstoornissen, rekenstoornissen (dyslexie en dysorthografie, dyscalculie)
- Afasien (dys-)
- Taaldeterioratie (tgv dementie) en taalconfusie (verwardheid in taal)

→ Mogelijke oorzaken: problemen met:

- sociaal emotionele ontwikkeling (vb. ASS, hechtingsstoornissen bij weeskinderen)
- intellectuele capaciteiten (vb. verstandelijke handicap)
- taalaanleg (potentie hebben om taal te leren)
- stimulatie, taalaanbod vanuit de omgeving (onvoldoende, niet aangepast, teveel talen, ...)
- sensoriek (vb. gehoorstoornis)
- neurologisch systeem (vb. epilepsie)

- Wat kan de persoon nog wel ondanks zijn beperkingen?
 - Tekst of niet?
 - Picto's afbeeldingen, foto's of voorwerpen?
 - Gebaren?
 - Andere?
- Ook kijken naar:
 - Taalvaardigheden
 - Cognitieve vaardigheden
 - Communicatievaardigheden
 - Andere beperkingen die een invloed kunnen hebben op de keuze van een oplossing

- Locaties en omgevingsfactoren
 - Binnen en/of buiten?
 - Rustige omgevingen en/of lawaaierige omgevingen?
 - Vanuit rolstoel/bed/aangepaste zetel/...
 - ...
- Sociale context
 - Bekenden en/of onbekenden?
 - Één-op-één relatie en/of gesprekken in groep?
 - Iemand in de buurt nodig of niet?
 - Wanneer en hoelang heeft de persoon nood aan een communicatiehulpmiddel?
 - Hoe staat de omgeving tegenover een hulpmiddel?
 - ...

- Het hulpmiddel moet bijvoorbeeld:
 - de communicatie verbeteren in een één-op-één relatie en/of tijdens groepsgesprekken
 - draagbaar/meeneembaar/monteerbaar zijn (bed,rolstoel,tafel, ...)
 - een beperkte/ruime/zeer ruime woordenschat kunnen bevatten
 - tekst- en/of symboolgebaseerd zijn
 - betrokkene (deels) zelfstandig toegang verlenen tot de beschikbare woordenschat
 - (auditief) scannend bediend kunnen worden/bediend kunnen worden met hoofd/ogen/... (de meest betrouwbare beweging voor bediening)
 - de persoon terug een stem geven
 - boodschappen overzichtelijk kunnen weergeven en bevatten (al dan niet in functie van slechtziendheid)
 - snel aanpasbaar zijn
 - eenvoudig zijn
 - robuust zijn
 - uitgebreid kunnen worden met modules (speelgoed-/toestelbediening, omgevingsbediening, telefoon, sms, e-mail, ...)

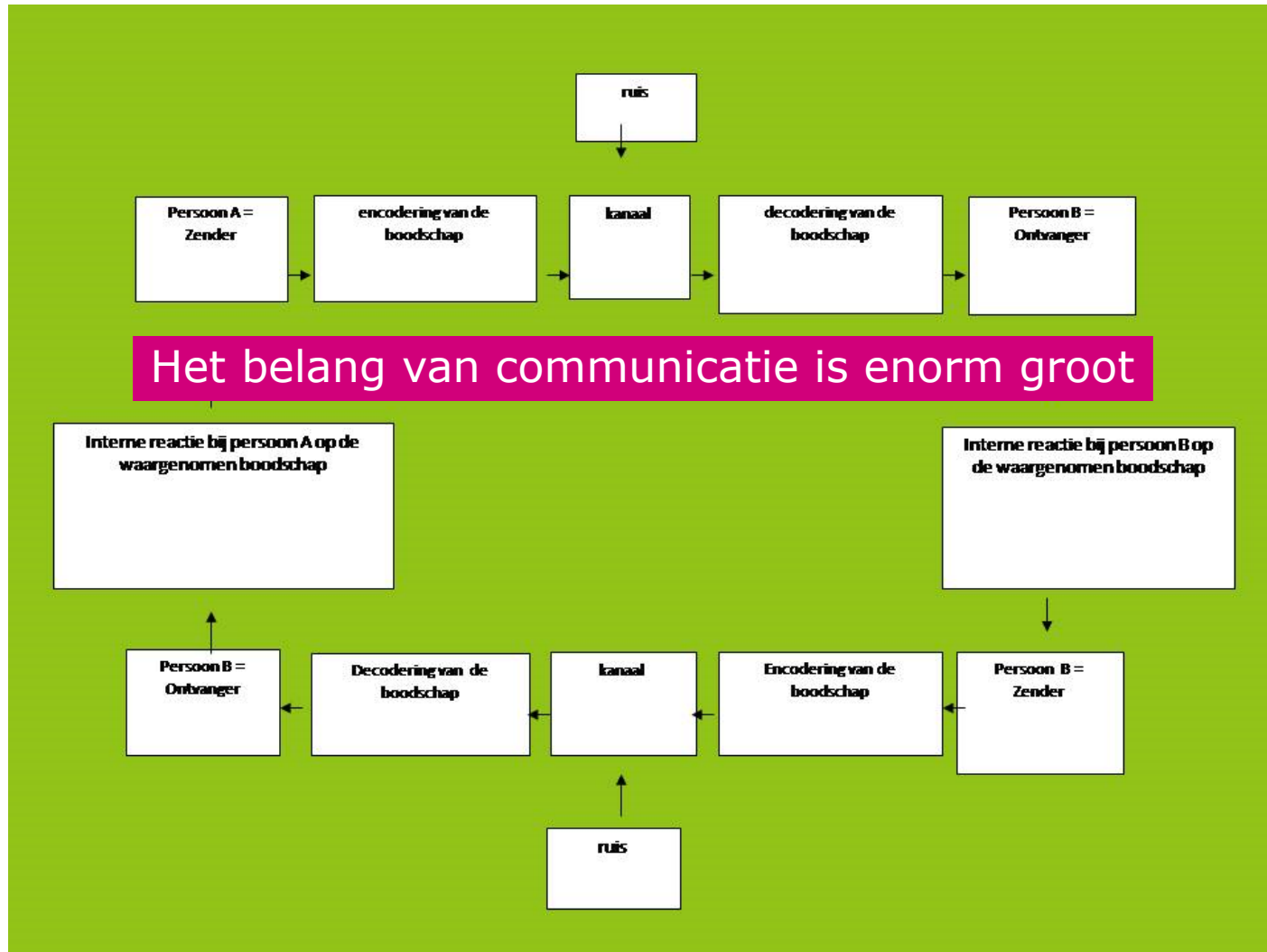

- **Probleemanalyse**
 - Stap 1: Globaal beeld
 - Stap 2: Inventarisatie probleemactiviteiten
 - Stap 3: Inventarisatie eisen per probleemactiviteit
- **Zoeken naar oplossingen**
 - Stap 4: Kiezen van soort hulpmiddel/aanpassing
 - Stap 5: Kiezen van type hulpmiddel/aanpassing

- Basisconcept adviseren en stappenplan in een notendop
- **Vakjargon verklaard**
- Het juiste communicatiehulpmiddel adviseren
 - Stemstoornis
 - Dysartrie
 - Dyspraxie
 - Afasie
 - Secundaire taal- en of spraakstoornis tgv een verstandelijke beperking
- Lunch
- Casussen
- Refertelijst
- Vragenronde

- Een definitie van communicatie
- Objectpermanentie
- Niveaus van betekenisverlening
- Communicatiemodel van Shane

- Een definitie van communicatie
- Objectpermanentie
- Niveaus van betekenisverlening
- Communicatiemodel van Shane

- Een definitie van communicatie
- **Objectpermanentie**
- Niveaus van betekenisverlening
- Communicatiemodel van Shane

Objectpermanentie

het beseft dat een object blijft bestaan ook al ziet of hoort men het niet meer.

- Een definitie van communicatie
- Objectpermanentie
- **Niveaus van betekenisverlening**
- Communicatiemodel van Shane

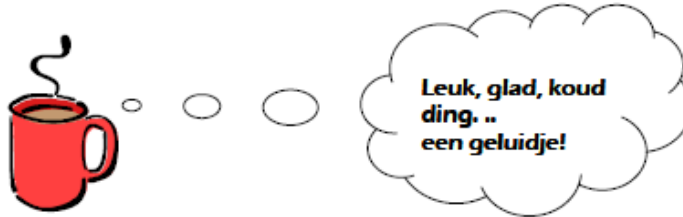

- Sensatieniveau
- Presentatieniveau
- Representatieniveau
- Meta-representatieniveau

- Sensatieniveau

- Men is zich enkel bewust van ervaringen van prikkels die op dat moment aanwezig zijn

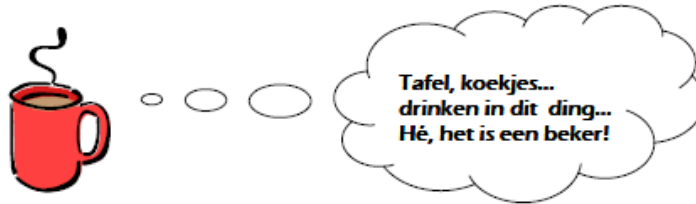

- Veiligheid en vertrouwdheid opzoeken in dezelfde sensaties

!Gevaar: interpretatie door de omgeving kan leiden tot overschatting

- Presentatieniveau

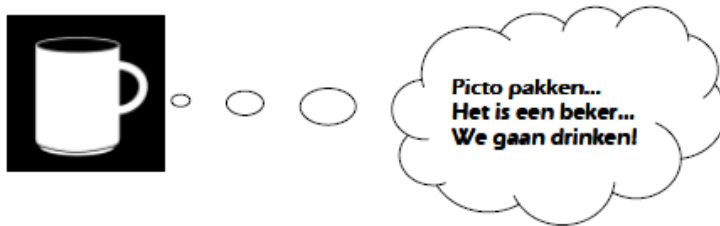
- Informatie wordt waargenomen in een concrete context en heeft alleen betekenis binnen het hier en nu van een actuele situatie

- Sorteren
- Signaalfunctie

!Gevaar: spraak als imitatie kan leiden tot overschatting

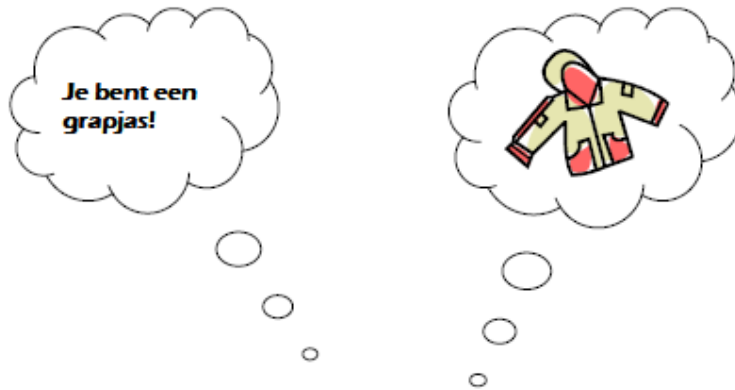
- Representatieniveau
 - Prikkels hebben een verwijzende symbolische functie

- Categoriseren
- Inzicht in tijd (heden verleden toekomst), praten over gevoelens

- Meta-representatie

- Loskomen van de oorspronkelijke betekenis van iets en er een eigen betekenis aan geven. Men begrijpt ook dat de betekenis van een begrip wisselend kan zijn afhankelijk van de context.

- Humor, spreekwoorden, beeldtaal, ...

- **Let op!** Niveau van betekenisverlening is niet eenvoudig en eenduidig te bepalen
 - Onderschatting – overschatting
- Wel te testen met ComVoor, die ook een aanknopingspunt geeft richting ondersteunde communicatie

- Een definitie van communicatie
- Objectpermanentie
- Niveaus van betekenisverlening
- **Communicatiemodel van Shane**

Communicatiemodel van Shane, aangepast door Verpoorten (1983)

	<i>Non-vocaal</i>		<i>Vocaal</i>
	Gebaren	Schrift	
Symbolisch (linguïstische code)	- officiële gebarentalen - natuurlijke gebarentalen - handalfabet - gebarensysteem	- alfabet - Bliss symbolen - pictogrammen	- praten - zingen
Pre-symbolisch (concreet voorstellings- en verwijzingsmateriaal)	- modelvoorwerpen - vervangende voorwerpen - aanwijzen, mani- puleren van voorwerpen	- tekeningen - plaatjes - foto's	- imiterend verklanken - aandacht trekken - vasthouden ge- richte vocalisaties (geen woorden)
Non-symbolisch	- ruimtegebruik - bewegen - (aan)kijken - houding - fysiologische reacties		- lachen - kreunen - zuchten - gillen - huilen

- Test: CPZ
 - Communicatieprofiel van mensen met een verstandelijke beperking
 - Oorspronkelijk: CommunicatieProfiel Zwakzinnigen
 - Doelgroep: personen met een matige en ernstig verstandelijke handicap
 - Doel: taal en communicatie in kaart brengen
 - vocale en niet-vocale communicatievormen
 - begrip en gebruik van gesproken taal, gebaren en afgebeelde communicatievormen
- Resultaat = een aanknopingspunt voor de keuze van een hulpmiddel

- Basisconcept adviseren en stappenplan in een notendop
- Vakjargon verklaard
- **Het juiste communicatiehulpmiddel adviseren**
 - **Stemstoornis**
 - **Dysartrie**
 - **Dyspraxie**
 - **Afasie**
 - **Secundaire taal- en of spraakstoornis tgv een verstandelijke beperking**
- Lunch
- Casussen
- Refertelijst
- Vragenronde

- Wat is ?
- Stap 1: globaal beeld
- Stap 2: inventarisatie probleemactiviteit
- Stap 3: inventarisatie eisen per probleemactiviteit
- Stap 4: kiezen van een soort hulpmiddel/aanpassing
- Stap 5: kiezen van een soort hulpmiddel/aanpassing

→ Vandaag vooral communicatie-aspect

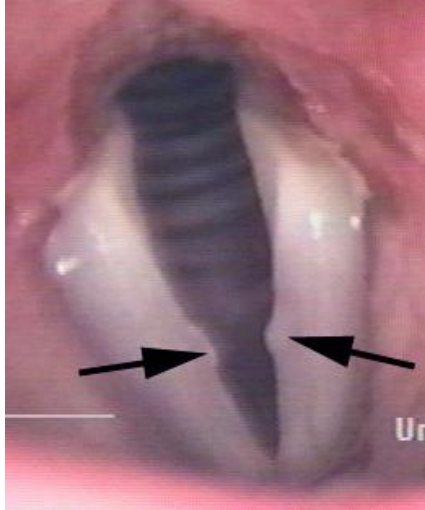
→ Meestal is er een gecombineerde problematiek

- Basisconcept adviseren en stappenplan in een notendop
- Vakjargon verklaard
- **Het juiste communicatiehulpmiddel adviseren**
 - **Stemstoornis**
 - Dysartrie
 - Dyspraxie
 - Afasie
 - Secundaire taal- en of spraakstoornis tgv een verstandelijke beperking
- Lunch
- Casussen
- Refertelijst
- Vragenronde

- Afwijkend stemgedrag:
 - Verkeerd stemgebruik
 - foutieve toonhoogte (te hoog, te laag, ...)
 - foutieve luidheid (te luid, te zacht, ...)
 - verkeerde stemkwaliteit (hees, ruw, ...)
 - Stemmisbruik
 - gedragingen die het stemorgaan en het optimale gebruik ervan kunnen schaden
 - vb. te veel spreken, roepen, schreeuwen
- Stemstoornis:
 - Kan op zichzelf bestaan (vb. hyperkinetische dysfonie) OF
 - Kan leiden tot organische veranderingen (vb. stembandknobbeltjes)

- Situering: spraakstoornissen:
 - Stemstoornissen
 - **stemstoornissen: verkeerd stemgebruik en stemmisbruik**
 - alaryngale stem en spraak
 - resonantiestoornissen
 - Articulatiestoornissen
 - Vloeiendheidstoornissen

- Belangrijk
 - Al behandeld?
 - logopedisch en/of medisch?
 - stemstoornissen meestal behandelbaar en niet van blijvende aard
 - verslag opvragen!

- Taal
 - **Spreken** ←
 - Begrijpen
 - Schrijven
 - Lezen

- Spraak (spreken)
 - **Stem**
 - Articulatie
 - Vloeiendheid
 - Ademhaling
 - Prosodie
 - Resonantie

- Zwakke stem?
- Zwakke stem én onduidelijke spraak?
- Weinig belastbare stem?
- Geen stem meer?

- Aandachtspunten:
 - Één-op-één gesprek?
 - Groepsgesprekken?
 - sociale kring?
 - hobby?
 - professioneel?
 - Rustige omgeving?
 - Lawaaiigerige omgeving?
 - ...

- Enkel zwakke stem: mogelijke oplossing: stemversterker
 - Wat: een stemversterker bestaat uit:
 - een microfoon
 - een (draagbare) versterker
 - een (draagbare) luidspreker
 - Doelgroep: personen met stemproblemen die:
 - een te zwakke stem hebben om zich voldoende verstaanbaar te kunnen uitdrukken
 - beschikken over goede articulatievaardigheden
- Beperkte stembelastbaarheid: mogelijke oplossing: stemversterker

HET JUISTE COMMUNICATIEHULPMIDDEL ADVISEREN

STEMSTOORNIS: KEUZE SOORT HULPMIDDEL

- CLASS-D Digital AMP**
 - Noise Free
 - Distortion Zero
 - Energy Efficiency
- MULTIFUL APPLICATION**
 - External Speaker
 - MP3, PMP, NOTE PC
- LITHIUM-ION BATTERY**
 - 3h Charge / 30h use
- SUPER SLIM DESIGN**
 - 200g (with battery inside)
 - Size ; 85(w) * 130(h) * 26(t)

Voista

Sound-Star

Flexital

- Zwakke stem én onduidelijke spraak
 - Oplossing afhankelijk van de oorzaak van de onduidelijke spraak
- Afonie (geen stem)
 - Oplossing afhankelijk van de oorzaak
 - medisch en/of logopedische behandeling
 - geen medische en/of logopedische behandeling = eerder uitzonderlijk

- Draagbaar/meeneembaar/vast?
- Draadloos of niet?
- Eenvoudig of geavanceerd?
- Headset, klemmicro, handmicro, ...? (handenvrij of niet?)

→ uittesten!

- Basisconcept adviseren en stappenplan in een notendop
- Vakjargon verklaard
- **Het juiste communicatiehulpmiddel adviseren**
 - Stemstoornis
 - **Dysartrie**
 - Dyspraxie
 - Afasie
 - Secundaire taal- en of spraakstoornis tgv een verstandelijke beperking
- Lunch
- Casussen
- Refertelijst
- Vragenronde

- Bij dysartrie wordt de spraak verstoord doordat een zenuwletsel zwakte, incoördinatie of verlamming van de spraakspieren veroorzaakt. De aantasting van de spraak kan dan betrekking hebben op:
 - de ademhaling
 - stemgeving
 - resonantie
 - articulatie en/of
 - het vloeiend spreken
- Situering: Spraakstoornissen:
 - Articulatiestoornissen
 - fonologische achterstand
 - fonetische stoornissen
 - orale myofunctionele afwijkingen
 - **dysartrie** en dyspraxie
 - Stemstoornissen
 - Vloeiendheidsstoornissen

- Communicatiewijze
- Communicatie-inhoud
- Gesprekspartner(s) en
- Evoluties en bijkomende beperkingen

- Belangrijk:
 - 6 maanden revalidatie?
 - Logopedische begeleiding?
 - Bijkomende (motorische) beperkingen?
 - Andere spraak-/taalstoornis?

- Taal
 - **Spreken** ←
 - Begrijpen
 - Schrijven
 - Lezen

! Indien bijkomende beperkingen: ook deze in kaart brengen

- Test/observatie/...
 - Ademhaling
 - vb. incoördinatie
 - Stemgeving
 - vb. heesheid
 - Resonantie
 - vb. nasaliteit
 - Articulatie
 - kracht en beweging van lippen, tong, velum, kaak, ...
 - Vloeiend spreken
 - vb. hakkelend

! Indien bijkomende beperkingen, ook deze in kaart brengen

- Filmpje Engelstalige dysartriepatiënt
 - <http://www.youtube.com/watch?v=EHNSBo3SsmY>

Taal:

- **Gesproken taal** → gestoord
 - Auditieve begrip
 - Schrijven → stoornisvrij (bij zuivere dysartrie)
 - Visuele begrip
- DUS aanknopingspunten oplossing

! Indien bijkomende beperkingen: ook deze verder in kaart brengen

- Zie algemeen stappenplan
- Locaties en omgevingsfactoren
 - Binnen en/of buiten?
 - Rustige omgevingen en/of lawaaiëring omgevingen?
 - Vanuit rolstoel/bed/aangepaste zetel/...
 - ...
- Sociale context
 - Bekenden en/of onbekenden?
 - Eén-op-één relatie en/of gesprekken in groep?
 - Iemand in de buurt nodig of niet?
 - Wanneer en hoelang heeft de persoon nood aan een communicatiehulpmiddel?
 - Hoe staat de omgeving tegenover een hulpmiddel?
 - ...

Dysartrie: schrijven niet gestoord: mogelijke oplossing: tekstgebaseerde hulpmiddelen

- Geen bijkomende beperkingen: mogelijke oplossing: teksttoestel
 - Wat: een teksttoestel is:
 - een toestel dat bestaat uit een toetsenbord met letters, en één scherm of twee schermen (één voor de gebruiker en één voor de communicatiepartner) waarop de ingetypte boodschap te lezen is

Een teksttoestel kan voorzien zijn van:

- spraaksynthese
- woordvoorspelling, voor te programmeren boodschappen, de mogelijkheid om geluiden of ingesproken boodschappen op te nemen
- de mogelijkheid om omgevingsbediening in te bouwen
- de mogelijkheid om te telefoneren/sms'en
- aangepaste bediening (vb. scanning)
- Doelgroep: personen met een ernstige taal- en/of spraakstoornis die
 - zich niet (voldoende) verstaanbaar kunnen uitdrukken
 - functioneel kunnen communiceren/zich adequaat kunnen uitdrukken door selectie van letters tot woorden en zinnen

-
-
-

Allora

Lightwriter SL40

SpeakOut

Dubby II

- Bijkomende motorische problemen?
 - Oplossing afhankelijk van aard en ernst
 - Vb. coördinatieproblemen tijdens het typen
 - mogelijke oplossing: afdekrooster (+ woordvoorspelling/macro's voor veel voorkomende boodschappen)

- Vb. ernstige beperking BL → toetsenbord onbruikbaar
 - scanning? → traag en frustrerend!
 - mogelijke oplossing: draagbare computer gebruikt als communicatiehulpmiddel OF dynamisch systeem met tekstgebaseerde communicatiesoftware en aangepaste bediening
 - bediening afhankelijk van wat nog wel kan
 - statieven nodig?

Dynamisch communicatiehulpmiddel:

- Wat: een dynamisch communicatiehulpmiddel is een tablet- of handpalmcomputer in een robuuste behuizing met:
 - aanraakscherm
 - geïnstalleerde communicatiesoftware
 - geïnstalleerde spraaksynthesesoftware
 - de mogelijkheid om een aangepaste bediening te gebruiken

Een dynamisch communicatietoestel kan voorzien zijn van:

- de mogelijkheid om omgevingsbediening in te bouwen
- de mogelijkheid om extra modules te integreren

- Dynamisch communicatietoestel:
 - Doelgroep: personen met een ernstige taal- en/of spraakstoornis die:
 - zich niet (voldoende) verstaanbaar kunnen uitdrukken
 - functioneel kunnen communiceren / zich adequaat kunnen uitdrukken met behulp van afbeeldingen en/of tekst
 - beschikken over de nodige cognitieve-, communicatieve- en taalvaardigheden om zinvol met het toestel te communiceren (minimaal representatieniveau)
 - zelfstandig kunnen omgaan met de volledige woordenschat die het toestel bevat
 - inzicht hebben in en functioneel gebruik kunnen maken van een boom-, web- of gelijkaardige structuur die gehanteerd wordt in het communicatieboek van een dynamisch systeem
 - spontaan communiceren en initiatief nemen: de communicatie mag niet voornamelijk vertrekken vanuit de communicatiepartner
 - waarvoor eenvoudige alternatieven zoals een niet-technologische oplossing, stemversterker, een statisch toestel of een teksttoestel niet voldoen

-
-
-

Zingui

ComUnic VII

- Draagbare computer gebruikt als communicatiehulpmiddel
 - Idem dynamisch systeem MAAR minder gesteld aan bv. meeneembaarheid, kwaliteit van het geluid, spatwaterdichtheid, robuustheid, aangepaste bediening, ...

Panasonic Toughbook CF-19

Gewone laptop

- Oorzaak dysartrie= ALS, MS of de ziekte van Parkinson
 - ! Rekening houden met:
 - evolutieve aard
 - comelere, toekomstgerichte oplossing
 - vb. integratie omgevingsbediening
 - vb. aanpasbaarheid van de bediening
 - vb. bediening via rolstoelbesturing
 - vermoeibaarheid
 - ...
 - Dysartrie komt vaak samen voor met:
 - Afasie
 - Slikstoornissen en/of
 - Apraxie
- Rekening houden met de kenmerken van de verschillende problematieken

- Welk teksttoestel?
 - eigenschappen toetsenbord (zachtere toetsen, grotere toetsen, ...)?
 - volume (luid genoeg om mee te "roepen" of niet?)?
 - optionele mogelijkheden (omgevingsbediening, sms, ...)?
 - ...

→ uittesten!!!
- Welk afdekrooster?
 - toestelgebonden
- Welk dynamisch toestel?
 - eisen bediening?
 - meeneembaarheid/montage?
 - integratie van omgevingsbediening, tv kijken, ...
- Welke draagbare computer?
 - meeneembaarheid (grootte, gewicht, ...)?
 - autonomie?
 - spatwaterdichtheid?
 - schermgrootte
 - ...

- Basisconcept adviseren en stappenplan in een notendop
- Vakjargon verklaard
- **Het juiste communicatiehulpmiddel adviseren**
 - Stemstoornis
 - Dysartrie
 - **Dyspraxie**
 - Afasie
 - Secundaire taal- en of spraakstoornis tgv een verstandelijke beperking
- Lunch
- Casussen
- Refertelijst
- Vragenronde

- Mensen met verbale apraxie hebben moeite met het programmeren om spraakklanken te laten opeenvolgen in syllabes en woorden. Men weet wat men wil zeggen maar de hersenen ondervinden moeilijkheden om de nodige spierbewegingen te coördineren om een woord te zeggen. De ernst hangt af van het soort hersenletsel.
- Situering: spraakstoornissen:
 - Articulatiestoornissen
 - fonologische achterstand
 - fonetische stoornissen
 - orale myofunctionele afwijkingen
 - dysartrie en **dyspraxie**
 - Stemstoornissen
 - Vloeiendheidstoornissen

- Idem dysartrie
- Communicatiewijze
- Communicatie-inhoud
- Gesprekspartner(s) en
- Evoluties en bijkomende beperkingen
- Belangrijk:
 - 6 maanden revalidatie?
 - Logopedische begeleiding?
 - Bijkomende (motorische) beperkingen?
 - Andere spraak-/taalstoornis?

- Taal
 - **Spreken** ←
 - Begrijpen
 - Schrijven
 - Lezen

! Indien bijkomende beperkingen: ook deze in kaart brengen

- Test/observatie/...

→ Spreken:

Gescandeerd

Voorzichtig zoekend

Veel inconsistente articulatiefouten

! Indien bijkomende beperkingen: ook deze verder in kaart brengen

- Een filmpje van een Engelstalig kind met dyspraxie

<http://www.youtube.com/watch?v=tYmm23EPXjU&playnext=1&list=PLF26793C0D1A8D6A7>

Taal:

- **Gesproken taal** → gestoord
 - Auditieve begrip
 - Schrijven
 - Visuele begrip
- stoornisvrij (bij zuivere dysartrie)
DUS aanknopingspunten oplossing

! Indien bijkomende beperkingen: ook deze verder in kaart brengen

- Zie algemeen stappenplan
- Locaties en omgevingsfactoren
 - Binnen en/of buiten?
 - Rustige omgevingen en/of lawaaiëringe omgevingen?
 - Vanuit rolstoel/bed/aangepaste zetel/...
 - ...
- Sociale context
 - Bekenden en/of onbekenden?
 - Eén-op-één relatie en/of gesprekken in groep?
 - Iemand in de buurt nodig of niet?
 - Wanneer en hoelang heeft de persoon nood aan een communicatiehulpmiddel?
 - Hoe staat de omgeving tegenover een hulpmiddel?
 - ...

Dyspraxie: schrijven niet gestoord: mogelijke oplossing: tekstgebaseerde hulpmiddelen

- Geen (grote) bijkomende beperkingen: mogelijke oplossing: teksttoestel (+ afdekrooster)

Lightwriter met afdekrooster

- Meer eisen aan bediening, montage of ...: mogelijke oplossing: draagbare computer gebruikt als communicatiehulpmiddel OF dynamisch systeem met de nodige software en aanpassingen

Tellus 4

- Dyspraxie: vaak niet alleen (+ andere vormen van apraxie, afasie, slikstoornissen, dysartrie, ...)
- Totaaloplossing een mogelijke oplossing bij gemengde problematiek

Vb. Cerebral Palsy (CP)

- Wat: hersenverlamming/infantiele encephalopathie/CP is een lichamelijke en psychische stoornis als gevolg van een onvoldoende vorming of beschadiging van het cerebrum bij kinderen
- Dysartrische verschijnselen vóór spraak- en taalontwikkeling
- Alle dimensies van taal en spraak kunnen aangetast zijn
- Stoornissen variëren van licht tot zeer ernstig
- In essentie een motorische stoornis
- Gaat vaak gepaard met perceptuele stoornissen (vooral gehoorstoornissen) of leerstoornissen, of sociale problemen, ...

! Alle aspecten in kaart brengen

- Gelijklopend met het keuzeproces bij dysartrie
- Uittesten!

- Basisconcept adviseren en stappenplan in een notendop
- Vakjargon verklaard
- **Het juiste communicatiehulpmiddel adviseren**
 - Stemstoornis
 - Dysartrie
 - Dyspraxie
 - **Afasie**
 - Secundaire taal- en of spraakstoornis tgv een verstandelijke beperking
- Lunch
- Casussen
- Refertelijst
- Vragenronde

- Afasie is een stoornis t.g.v. een hersenletsel in dat deel van de hersenen dat taal bevat.

Problemen met het verwerken van taal kunnen zich dan uiten in:

- Spreken
 - Begrijpen
 - Lezen en
 - Schrijven
- mondelinge en schriftelijke expressiemogelijkheden kunnen in verschillende gradaties gestoord zijn, net als begrijpen wat men zegt of wat men leest

- Situering: taalstoornissen met
 - Vertraagde en/of gestoorde spraak- en taalontwikkeling
 - Lees- en schrijfstoornissen, rekenstoornissen (dyslexie en dysorthografie, dyscalculie)
 - **Afasien** (dys-)
 - Taaldeterioratie (tgv dementie) en taalconfusie (verwardheid in taal door traumata)

- Idem voorgaande neurologische communicatiestoornissen
- Communicatiewijze
- Communicatie-inhoud
- Gesprekspartner(s) en
- Evoluties en bijkomende beperkingen
- Belangrijk:
 - 6 maanden revalidatie?
 - Logopedische begeleiding?
 - Bijkomende (motorische) beperkingen?
 - Andere spraak-/taalstoornis?
 - Passen de communicatiepartners zich aan?

- Taal
 - Spreken ←
 - Begrijpen ←
 - Schrijven ←
 - Lezen ←

! Indien bijkomende beperkingen: ook deze in kaart brengen

- Test/observatie/...
 - Test: vb. Akense afasietest (AAT), gaat volgende elementen na:
 - spontane taal
 - begrip voor opdrachten (token test)
 - naspreken
 - schrijftaal
 - benoemen
 - taalgebruik
 - uitkomst: beschrijving ernst stoornis op vlak van spreken, luisteren, lezen en schrijven + classificatie naar de vier hoofdsyndromen

! Indien bijkomende beperkingen: ook deze in kaart brengen

- Amnestische afasie

- Spreken:

woordvindingsproblemen, klankverwisselingen, semantische parafasieën

→Kunnen het woord tekenen of er een gebaar bij maken

Geluidsfragment: <http://www.medicinfo.nl/%7B5e4fa186-ddd3-4158-aea1-6b2eb9f8d933%7D>

- Broca-afasie

- Spreken en schrijven:

telegramstijl, woordvindingsproblemen, semantische parafasieën

- Luisteren en lezen:

redelijk begrip (kern uit de boodschap)

- Vaak goed ziekte-inzicht

→Kunnen soms het bedoelde woord schrijven bij woordvindingsproblemen

Geluidsfragment: <http://www.medicinfo.nl/%7B5e4fa186-ddd3-4158-aea1-6b2eb9f8d933%7D>

- Wernicke-afasie

- Spreken:

woordenvloed, dysgrammatisme, woordvindingsproblemen, neologismen, fonologische parafasieën

- Begrijpen: moeilijk

- Lezen en schrijven: geven meestal problemen

- Vaak geen ziekte-inzicht

→ Ondersteuning gesprek door gesprekspartner

Geluidsfragment: <http://www.medicinfo.nl/%7B5e4fa186-ddd3-4158-aea1-6b2eb9f8d933%7D>

- Globale afasie

- Spreken: niet tot nauwelijks

- Begrijpen: moeilijk

- Lezen en schrijven: nauwelijks mogelijk

→ kunnen woorden herkennen, ondersteuning door gesprekspartner

Geluidsfragment: <http://www.medicinfo.nl/%7B5e4fa186-ddd3-4158-aea1-6b2eb9f8d933%7D>

Taal:

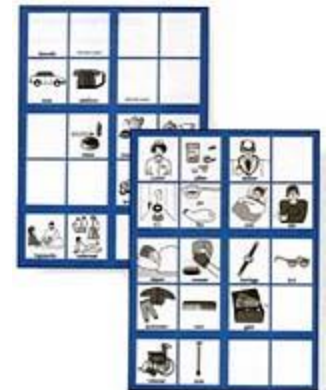
- Gesproken taal
- Auditieve begrip
- Schrijven
- Visuele begrip

→ alle componenten kunnen in meer of mindere mate gestoord zijn

- Afasie gaat vaak gepaard met:
 - Hemiplegie (halfzijdige verlamming)
 - Verlies van gevoel
 - Een visuele veldstoornis (hemianopsie)
 - Een apraxie (onvermogen om op bevel een handeling uit te voeren)
 - Een agnosie (niet herkennen van voorwerpen op het gezicht/geluid)
 - Epilepsie
 - Incontinentie
 - Dysartrie (spraakstoornis door stoornis in spiercontrole)
 - Perseveratie (zinloos herhalen van woorden, handelingen, ...)
 - Vermoeidheid, en/of
 - Depressief gedrag

- Locaties en omgevingsfactoren
 - Binnen en/of buiten?
 - Rustige omgevingen en/of lawaaierige omgevingen?
 - Vanuit rolstoel/bed/aangepaste zetel/...
 - ...
- Sociale context
 - Bekenden en/of onbekenden?
 - Eén-op-één relatie en/of gesprekken in groep?
 - Iemand in de buurt nodig of niet?
 - Wanneer en hoelang heeft de persoon nood aan een communicatiehulpmiddel?
 - Hoe staat de omgeving tegenover een hulpmiddel?
- Gesprekspartner speelt een belangrijke rol in het (mee) ondersteunen van de communicatie:
 - Vb. kernwoorden opschrijven of tekenen
 - Vb. gerichte vragen stellen
 - Vb. gebruik maken van mimiek, gebaren, aanwijzen, ...
 - Vb. voldoende tijd geven

- Technisch hulpmiddel bij zuivere afasie
 - Meerwaarde?
 - Bemoeilijkt de taalpathologie zelf het gebruik?
→ Antwoord resp. ja en nee, dan uittesten!
- Vaak niet-technisch hulpmiddel
 - Vb. gebaren leren maken
 - Eerste letter van een woord opschrijven
 - Woorden tekenen of opschrijven
 - Communicatieboek/-kaart
 - ...
 - Logopedische begeleiding noodzakelijk!

- Afasie komt zelden alleen voor
 - Vaak dysartrie, apraxie en/of slikproblemen
 - Ook bijkomende motorische, visuele en andere problemen
 - Probleem groter dan de som van de delen
 - DUS heel individueel een oplossing zoeken en alles in kaart brengen!
 - Belang van logopedische begeleiding

Vb.

Lichte vorm van amnestische afasie in combinatie met een ernstige dysartrie, hemiplegie (rechts) en hemianopsie (rechts), BL links functioneel, probleem voornamelijk op vlak van spreken en andere taalcomponenten nagenoeg onaangetast.

Mogelijke oplossing: tekstgebaseerd hulpmiddel (al dan niet met aangepaste bediening) uitgaande van een goede positionering in zit en/of lig

! Uitproberen, uittesten, ...

- Uitproberen!
- Rekening houden met integratie van andere activiteiten
 - Vb. mailen met aangepast programma
- ...

- Basisconcept adviseren en stappenplan in een notendop
- Vakjargon verklaard
- **Het juiste communicatiehulpmiddel adviseren**
 - Stemstoornis
 - Dysartrie
 - Dyspraxie
 - Afasie
 - **Secundaire taal- en of spraakstoornis tgv een verstandelijke beperking**
- Lunch
- Casussen
- Refertelijst
- Vragenronde

- Primaire vs. secundaire spraak-/taalstoornis
 - Primair: deze taalontwikkelingsstoornissen vertonen geen aanwijsbare oorzaak.
 - Secundair: wel een aanwijsbare oorzaak
 - vb. mentale vertraging: vertraagde taalontwikkeling
ernst taal- en spraakprobleem afhankelijk van de ernst van de mentale beperking
 - vb. slechthorendheid
 - vb. autisme
- Situering: taalstoornissen:
 - **Vertraagde en/of gestoorde spraak- en taalontwikkeling**
 - Lees- en schrijfstoornissen, rekenstoornissen (dyslexie en dysorthografie, dyscalculie)
 - Afasien (dys-)
 - Taaldeterioratie (tgv dementie) en taalconfusie (verwardheid in taal door traumata)

- Communicatiewijze
- Communicatie-inhoud
- Gesprekspartner(s) en
- Evoluties en bijkomende beperkingen

- Belangrijk: informatie uit (verslagen van)
 - Logopedist
 - Ergotherapeut en/of
 - Kinésist
 - Gesprek met de omgeving
 - ...

- Nog geen begeleiding voor communicatie opgestart? Dan stopt hier de aanvraag!

- Taal

- **Spreeken** ←
- **schrijven** ←
- **begrijpen** ←
- **Lezen** ←

actieve taal, taalgebruik of taalproductie

passieve taal, taalbegrip of receptieve taal

- Taal:

- Taalinhoud

- semantiek
- lexicon

- Taalvorm

- syntax of zinsbouw
- fonologie
- morfologie

- Taalgebruik of pragmatiek

- Test/observatie/...
 - Nadeel standaard taaltests:
 - genormeerd op normaal ontwikkelende kinderen
 - soms moeilijk/niet af te nemen (vb. bij bijkomend motorisch probleem)
 - materiaal is niet aangepast
 - ...
 - Specifieke tests voor personen met een verstandelijke beperking
 - vb. ComVoor
 - vb. CPZ
- Uitkomst specifieke test kan een startpunt voor ondersteunde communicatie vormen

! Indien bijkomende problematiek: ook breder kijken dan taal

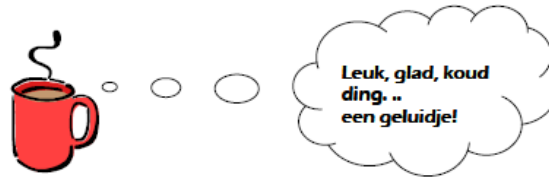

- Taalvaardigheden
- Cognitieve vaardigheden
- Communicatieve vaardigheden en beïnvloedende factoren
- Motorische vaardigheden
- Visuele vaardigheden

- **Taalvaardigheden**

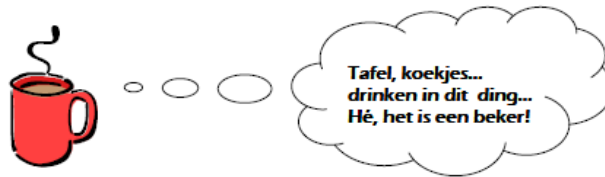
- Niveau van waarneming en betekenisverlening
- Taalontwikkeling (leeftijd)
- "Symbolisch" niveau
- Woordenschat
- Aanleren nieuwe symbolen
- Cognitieve vaardigheden
- Communicatieve vaardigheden en beïnvloedende factoren
- Motorische vaardigheden
- Visuele vaardigheden

- Niveau van waarnemen en betekenisverlening
 - Sensatieniveau

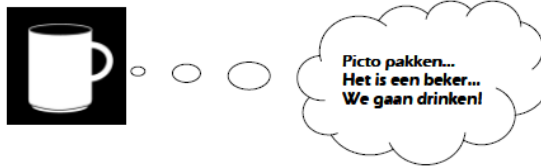
- Men ervaart enkel prikkels die op die moment aanwezig zijn en geen functionele betekenis hebben
Men neemt waar door eerste letterlijke waarneming van geuren, geluiden, voelen, proeven en zien → geen houvast, zowat alles overkomt je
- Ondersteunde communicatie: vaste herhaalde sensaties aanbieden om een gevoel van vertrouwen en herkenning te creëren → voorspelbaarheid door routines
vb. fles krijgen
- Eis communicatiehulpmiddel: eenvoudig om aandacht te trekken, actie-reactie te stimuleren, ... (vb. statisch toestel met één boodschap)

- Niveau van waarnemen en betekenisverlening
 - Presentatieniveau

- Prikkels hebben enkel betekenis binnen het hier-en-nu van een actuele situatie. Men kan zich niet iets voorstellen dat er niet is. De betekenis moet dus altijd aanwezig zijn.
Men krijgt meer grip op de omgeving en leert associaties maken/verbanden leggen tussen bekende en vaak terugkerende zaken.
- Ondersteunde communicatie:
 - Wel: inpuzzelen of matchen
 - Wel: keuzes aanbieden
 - Niet: stappenplannen
 - Niet: oefeningen voor woordenschat en taalbegrip
- Eis communicatiehulpmiddel: keuzes weergeven tussen signaal-symbolen die situatiegebonden zijn (vb. eenvoudig statisch toestel, aanwijsbord, doorkijkraam, ...)

- Niveau van waarnemen en betekenisverlening
 - Representatieniveau

- Prikkels hebben een verwijzende symbolische functie. Deze prikkels kunnen voorwerpen, afbeeldingen, geschreven info, gebaren, ... zijn. Men beseft dat zo'n prikkel iets voorstelt en verwijst naar een begrip.
De context waarin een prikkel wordt aangeboden is niet meer van belang.
- Ondersteunde communicatie:
 - Meer mogelijkheden, maar grote onderlinge verschillen tussen personen op dit niveau
 - vb. iemand die met een voorwerp iets kan vragen
 - vb. iemand die aan de hand van symbolen weet wat hij moet doen
 - vb. iemand die zich duidelijk kan maken met gebaren
 - vb. iemand die een geschreven boodschap gegrijpt
- Eis communicatiehulpmiddel: ruimere woordenschat, niet contextgebonden, op basis van foto's/picto's, ... (vb. communicatieboek, uitgebreider statisch toestel, dynamisch systeem, ...)

- Gevaar-/aandachtspunten
 - Ook receptieve taal ondersteunen (taalaanbod omgeving)
 - Initiatief kan uitgelokt worden
 - Bij hoge motivatie kan men op een hoger niveau functioneren → begripsvermogen niet overschatten
 - ...

- **Taalvaardigheden**

- Niveau van waarneming en betekenisverlening
- **Taalontwikkeling (leeftijd)**
- "Symbolisch" niveau
- Woordenschat
- Aanleren nieuwe symbolen
- Cognitieve vaardigheden
- Communicatieve vaardigheden en beïnvloedende factoren
- Motorische vaardigheden
- Visuele vaardigheden

- Taalontwikkeling(leeftijd) (normaal ontwikkelende kinderen)
 - Prelinguale periode (0 - 12 m)
 - Zeer basale communicatie
 - Aandacht en interesse voor auditieve en visuele stimuli
 - Uiten door wenen, vocaliseren, brabbelen en gebaren (vb. bewegen, kijken, ...)
 - Aanzet tot het eerste woord
 - Vroeglinguale periode (12 - 30 m)
 - Communicatie krijgt wat meer vorm
 - Begrip: 40-tal woorden in context naar 750 woorden
 - Productie: brabbelen, gebaren en het/de eerste woordjes naar 500 woorden
 - 30 m: 4 à 5 woordzinnen en ruim 50% van de uitingen zijn verstaanbaar
 - Differentiatiefase (2,5 - 5 j)
 - Grip op de wereld door communicatie
 - Begrip: 2000 (3j), 3500 (4j) en 5000 (5j) woorden
 - Productie: 1000 (3j), 2000 (4j) en 3000 (5j) woorden
 - Uitspraak verfijnd, zinnen langer en beter, nieuwe communicatieve functies, ...
 - Voltooiingsfase (vanaf 5 j)
 - Taal verder uitgebreid en verfijnd

HET JUISTE COMMUNICATIEHULPMIDDEL ADVISEREN

SECUNDAIRE SPRAAK/TAALSTOORNIS: ANALYSE PERSOON

-
-
-

	Sensatieniveau (0 - 12 m)	Presentatieniveau (12 - 24 m)	Representatieniveau (2,5 - 3 j)
Taalontwikkelingsfase	Voortalige fase	Vroegtalige fase	Differentiatiefase

- **Taalvaardigheden**

- Niveau van waarneming en betekenisverlening
- Taalontwikkeling (leeftijd)
- "Symbolisch" niveau
- Woordenschat
- Aanleren nieuwe symbolen
- Cognitieve vaardigheden
- Communicatieve vaardigheden en beïnvloedende factoren
- Motorische vaardigheden
- Visuele vaardigheden

- Vormen van communicatie en context van gebruik
 - Pre-intentioneel communicatieniveau, non-symbolisch niveau
 - Bewegingen, geluiden, ... zonder bewuste communicatieve bedoeling
 - Protosymbolisch niveau, pre-symbolisch niveau
 - Motorische en vocale gedragingen worden doelbewust gebruikt
Rechtsreeks verband tussen verwijzer en waarnaar verwezen wordt
 - Symbolische fase, symbolisch niveau
 - Signalen referentieel gebruiken

→ Zie ook communicatiemodel van Shane

Communicatiemodel van Shane, aangepast door Verpoorten (1983)

	Non-vocaal		Vocaal
	Gebaren	Schrift	
Symbolisch (linguïstische code)	- officiële gebarentalen - natuurlijke gebarentalen - handalfabet - gebarensysteem	- alfabet - Bliss symbolen - pictogrammen	- praten - zingen
Pre-symbolisch (concreet voorstellings- en verwijzingsmateriaal)	- modelvoorwerpen - vervangende voorwerpen - aanwijzen, mani- puleren van voorwerpen	- tekeningen - plaatjes - foto's	- imiterend verklanken - aandacht trekken - vasthouden ge- richte vocalisaties (geen woorden)
Non-symbolisch	- ruimtegebruik - bewegen - (aan)kijken - houding - fysiologische reacties		- lachen - kreunen - zuchten - gillen - huilen

HET JUISTE COMMUNICATIEHULPMIDDEL ADVISEREN

SECUNDAIRE SPRAAK/TAALSTOORNIS: ANALYSE PERSOON

	Sensatieniveau (0 - 12 m)	Presentatieniveau (12 - 24 m)	Representatieniveau (2,5 - 3 j)
Taalontwikkelingsfase	Voortalige fase	Vroegtalige fase	Differentiatiefase
"Symbolisch" niveau	Non-symbolisch	Pre-symbolisch	Symbolisch

- **Taalvaardigheden**

- Niveau van waarneming en betekenisverlening
- Taalontwikkeling (leeftijd)
- "Symbolisch" niveau
- **Woordenschat**
- Aanleren nieuwe symbolen
- Cognitieve vaardigheden
- Communicatieve vaardigheden en beïnvloedende factoren
- Motorische vaardigheden
- Visuele vaardigheden

- Passieve en (potentiële) actieve woordenschat (WS)
 - Kwantiteit (en kwaliteit) van de actieve en passieve WS zegt ook iets over het functioneringsniveau van een persoon
- Hoe nagaan?
 - Taaltests (ontwikkelingsleeftijd)
 - Vragenlijsten
 - Observatie
 - Indien communicatieboek: effectief gebruikte pictogrammen en hoe ze gebruikt worden
 - ...

HET JUISTE COMMUNICATIEHULPMIDDEL ADVISEREN

SECUNDAIRE SPRAAK/TAALSTOORNIS: ANALYSE PERSOON

	Sensatieniveau (0 - 12 m)	Presentatieniveau (12 - 24 m)	Representatieniveau (2,5 - 3 j)
Taalontwikkelingsfase	Voortalige fase	Vroegtalige fase	Differentiatiefase
"Symbolisch" niveau	Non-symbolisch	Pre-symbolisch	Symbolisch
Woordenschat	Basis WS-begrip en aanzet tot 1 ^e woord	P: 40 (12m)-750 (30m), A: 1(12m)-500 (30m)	P: 2000 (3j)-5000 (5j), A: 1000 (3j)-3000 (5j)

- **Taalvaardigheden**

- Niveau van waarneming en betekenisverlening
- Taalontwikkeling (leeftijd)
- "Symbolisch" niveau
- Woordenschat
- **Aanleren nieuwe symbolen**
- Cognitieve vaardigheden
- Communicatieve vaardigheden en beïnvloedende factoren
- Motorische vaardigheden
- Visuele vaardigheden

-
-
-
- Aanleren nieuwe symbolen (met of zonder context)
 - Of men in staat is of niet om nieuwe symbolen aan te leren en deze te begrijpen, zonder dat het voorwerp zichtbaar is, zegt ook iets over het functioneren van de persoon.
(minstens representatieniveau)

- Taalvaardigheden
- **Cognitieve vaardigheden**
 - Objectpermanentie
 - Informatie terugvinden
 - Tijdsbesef
 - Aandacht en concentratie
 - Capaciteit om nieuwe vaardigheden te leren
 - Indelen informatie
 - Actie-reactie
 - Keuze maken
- Communicatieve vaardigheden en beïnvloedende factoren
- Motorische vaardigheden
- Visuele vaardigheden

- Objectpermanentie: niet verworven, deels of wel?

De kennis dat iets dat men niet meer ziet of hoort niet ophoudt te bestaan.

Nodig om referenten/symbolen/taal te begrijpen en gebruiken

- Niet verworven:
 - geen hulp aan bv. kaarten met afbeeldingen
 - voorwerpen, afbeeldingen, ... kunnen wel een signaal worden voor een volgende activiteit als de bestemming in zicht is
- Deels verworven:
 - voorwerpen, afbeeldingen, ... kunnen een signaalfunctie hebben en de afstand tot de bestemming kan vergroot worden
- Verworven:
 - men kan leren werken met referenten (gebaren, foto's, picto's, voorwerpen, tekeningen, ...)

	Sensatieniveau (0 - 12 m)	Presentatieniveau (12 - 24 m)	Representatieniveau (2,5 - 3 j)
Taalontwikkelingsfase	Voortalige fase	Vroegtalige fase	Differentiatiefase
"Symbolisch" niveau	Non-symbolisch	Pre-symbolisch	Symbolisch
Woordenschat	Basis WS-begrip en aanzet tot 1 ^e woord	P: 40 (12m)-750 (30m), A: 1(12m)-500 (30m)	P: 2000 (3j)-5000 (5j), A: 1000 (3j)-3000 (5j)
Objectpermanentie	Nee	Nee (of deels verworven)	Ja

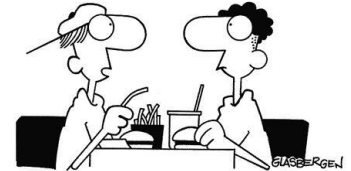
- Taalvaardigheden
- **Cognitieve vaardigheden**
 - Objectpermanentie
 - Informatie terugvinden
 - Tijdsbesef
 - Aandacht en concentratie
 - Capaciteit om nieuwe vaardigheden te leren
 - Indelen informatie
 - Actie-reactie
 - Keuze maken
- Communicatieve vaardigheden en beïnvloedende factoren
- Motorische vaardigheden
- Visuele vaardigheden

- Informatie terugvinden:

Herinneren, herkennen, geen van vorige

- Herinneren: ervaringen, die men heeft opgeslagen in het geheugen, bewust kunnen oproepen
 - stelt iemand bijv. in staat om iets te vertellen over iets dat hij/zij heeft meegemaakt
 - geeft de persoon grip op wat er gaat gebeuren
- Herkennen: wanneer een voorwerp (of woord, of ...) veelvuldig wordt aangeboden binnen een bepaalde situatie, dan zal men het gaan herkennen.
 - de situatie geeft de persoon informatie over wat de bedoeling is
 - grip op de omgeving: men kan voorbereid worden op veranderingen (een nieuwe activiteit)
- Geen van vorige
 - enkel vertrouwdheid
 - geen grip op de omgeving: men kan de persoon niet voorbereiden op de toekomst of veranderingen

Copyright 1997 Randy Glasbergen. www.glasbergen.com

"I forgot to make a back-up copy of my brain, so everything I learned last semester was lost."

	Sensatieniveau (0 - 12 m)	Presentatieniveau (12 - 24 m)	Representatieniveau (2,5 - 3 j)
Taalontwikkelingsfase	Voortalige fase	Vroegtalige fase	Differentiatiefase
"Symbolisch" niveau	Non-symbolisch	Pre-symbolisch	Symbolisch
Woordenschat	Basis WS-begrip en aanzet tot 1 ^e woord	P: 40 (12m)-750 (30m), A: 1(12m)-500 (30m)	P: 2000 (3j)-5000 (5j), A: 1000 (3j)-3000 (5j)
Objectpermanentie	Nee	Nee (of deels verworven)	Ja
Informatie terugvinden	/	Herkennen	Herinneren
Vat op de omgeving	Alles overkomt je	Associatie tussen gekende dingen	Structureren, ordenen, associëren

- Taalvaardigheden
- **Cognitieve vaardigheden**
 - Objectpermanentie
 - Informatie terugvinden
 - Tijdsbesef
 - Aandacht en concentratie
 - Capaciteit om nieuwe vaardigheden te leren
 - Indelen informatie
 - Actie-reactie
 - Keuze maken
- Communicatieve vaardigheden en beïnvloedende factoren
- Motorische vaardigheden
- Visuele vaardigheden

- Tijdsbesef

- Temporeel ordenen
- Besef van terugkerende opeenvolgende zaken
- Geen van vorige

→ Gebeurtenissen kunnen ordenen in de tijd, kan als men grip heeft op de omgeving

	Sensatieniveau (0 - 12 m)	Presentatieniveau (12 - 24 m)	Representatieniveau (2,5 - 3 j)
Taalontwikkelingsfase	Voortalige fase	Vroegtalige fase	Differentiatiefase
"Symbolisch" niveau	Non-symbolisch	Pre-symbolisch	Symbolisch
Woordenschat	Basis WS-begrip en aanzet tot 1 ^e woord	P: 40 (12m)-750 (30m), A: 1(12m)-500 (30m)	P: 2000 (3j)-5000 (5j), A: 1000 (3j)-3000 (5j)
Objectpermanentie	Nee	Nee (of deels verworven)	Ja
Informatie terugvinden	/	Herkennen	Herinneren
Vat op de omgeving	Alles overkomt je	Associatie tussen gekende dingen	Structureren, ordenen, associëren
Tijdsbesef	/	Besef terugkerende, opeenvolgende zaken	Temporeel ordenen

- Taalvaardigheden
- **Cognitieve vaardigheden**
 - Objectpermanentie
 - Informatie terugvinden
 - Tijdsbesef
 - **Aandacht en concentratie**
 - Capaciteit om nieuwe vaardigheden te leren
 - Indelen informatie
 - Actie-reactie
 - Keuze maken
- Communicatieve vaardigheden en beïnvloedende factoren
- Motorische vaardigheden
- Visuele vaardigheden

- Aandacht en concentratie

- Vb. zich kunnen focussen op iets en die focus houden
- Vb. moeilijk om andere prikkels te negeren?

Is er nood aan dat dingen na elkaar worden aangeboden?

- Vb. het lukt niet om kort aandacht te vestigen op één iets

→Aandacht is nodig om prikkels goed te verwerken, zeker als er met moeite betekenis aan wordt toegekend

→Bij personen die het moeilijk hebben met tijdsbesef, kan men bv. eerst een voorwerp aanbieden (een bal), dan het bijhorende gebaar, dan het woord en daarna pas samen ermee spelen

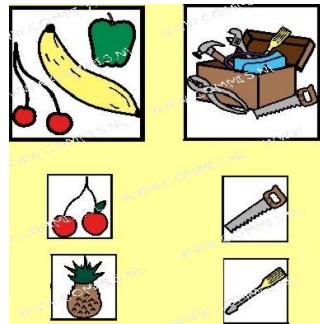
	Sensatieniveau (0 - 12 m)	Presentatieniveau (12 - 24 m)	Representatieniveau (2,5 - 3 j)
Taalontwikkelingsfase	Voortalige fase	Vroegtalige fase	Differentiatiefase
"Symbolisch" niveau	Non-symbolisch	Pre-symbolisch	Symbolisch
Woordenschat	Basis WS-begrip en aanzet tot 1 ^e woord	P: 40 (12m)-750 (30m), A: 1(12m)-500 (30m)	P: 2000 (3j)-5000 (5j), A: 1000 (3j)-3000 (5j)
Objectpermanentie	Nee	Nee (of deels verworven)	Ja
Informatie terugvinden	/	Herkennen	Herinneren
Vat op de omgeving	Alles overkomt je	Associatie tussen gekende dingen	Structureren, ordenen, associëren
Tijdsbesef	/	Besef terugkerende, opeenvolgende zaken	Temporeel ordenen
Aandacht en concentratie	/	Moeilijk om andere prikkels te negeren	Kan zich gericht focussen

- Taalvaardigheden
- **Cognitieve vaardigheden**
 - Objectpermanentie
 - Informatie terugvinden
 - Tijdsbesef
 - Aandacht en concentratie
 - **Capaciteit om nieuwe vaardigheden te leren**
 - Indelen informatie
 - Actie-reactie
 - Keuze maken
- Communicatieve vaardigheden en beïnvloedende factoren
- Motorische vaardigheden
- Visuele vaardigheden

- Capaciteit om nieuwe vaardigheden te leren
 - Vb. kan iemand relatief makkelijk informatie opnemen, bewerken en terugvinden om zo nieuwe dingen te lezen?
 - Vb. leert men nieuwe symbolen en deze begrijpen zonder dat het voorwerp zichtbaar is?
 - ...
- Het leerproces bij mensen met een verstandelijke handicap: ondersteuning met de nodige training en herhaling
- Onderlinge verschillen in de mate van de nood en hoeveelheid aan ondersteuning en de mate van snelheid van vooruitgang
- Niet iedereen maakt vooruitgang, sommigen blijven op hetzelfde niveau functioneren

- Taalvaardigheden
- **Cognitieve vaardigheden**
 - Objectpermanentie
 - Informatie terugvinden
 - Tijdsbesef
 - Aandacht en concentratie
 - Capaciteit om nieuwe vaardigheden te leren
 - **Indelen informatie**
 - Actie-reactie
 - Keuze maken
- Communicatieve vaardigheden en beïnvloedende factoren
- Motorische vaardigheden
- Visuele vaardigheden

- Indelen informatie:
 - Categoriseren
 - informatie indelen a.h.v. overeenkomsten, verschillen en tegenstellingen tussen die informatie
 - Sorteren
 - identieke vormen met elkaar kunnen associëren
 - Lager niveau dan vorige
 - lichaamsgebonden voorwerpen geven enkel een sensatie

	Sensatieniveau (0 - 12 m)	Presentatieniveau (12 - 24 m)	Representatieniveau (2,5 - 3 j)
Taalontwikkelingsfase	Voortalige fase	Vroegtalige fase	Differentiatiefase
"Symbolisch" niveau	Non-symbolisch	Pre-symbolisch	Symbolisch
Woordenschat	Basis WS-begrip en aanzet tot 1 ^e woord	P: 40 (12m)-750 (30m), A: 1(12m)-500 (30m)	P: 2000 (3j)-5000 (5j), A: 1000 (3j)-3000 (5j)
Objectpermanentie	Nee	Nee (of deels verworven)	Ja
Informatie terugvinden	/	Herkennen	Herinneren
Vat op de omgeving	Alles overkomt je	Associatie tussen gekende dingen	Structureren, ordenen, associëren
Tijdsbesef	/	Besef terugkerende, opeenvolgende zaken	Temporeel ordenen
Aandacht en concentratie	/	Moeilijk om andere prikkels te negeren	Kan zich gericht focussen
Informatie indelen	/	Sorteren	Categoriseren

- Taalvaardigheden
- **Cognitieve vaardigheden**
 - Objectpermanentie
 - Informatie terugvinden
 - Tijdsbesef
 - Aandacht en concentratie
 - Capaciteit om nieuwe vaardigheden te leren
 - Indelen informatie
 - Actie-reactie
 - Keuze maken
- Communicatieve vaardigheden en beïnvloedende factoren
- Motorische vaardigheden
- Visuele vaardigheden

- Actie-reactie
 - Ervaring dat herhaling van gedrag tot iets leuks of interessants kan leiden
 - basaal niveau
 - kan gestimuleerd/aangeleerd worden
 - vb. eenfunctietoets gekoppeld aan speelgoedje
- Keuze maken
 - Of een persoon in staat is een keuze te maken of niet en uit hoeveel mogelijkheden, zegt ook iets over zijn functioneren.
 - Vb. zelfs uit concreet materiaal geen keuze kunnen maken?
 - Vb. beperkte keuze uit mogelijkheden na elkaar aangeboden?
 - Vb. met behulp van afbeeldingen een keuze maken uit meerdere mogelijkheden die geen betrekking hebben op de huidige context?

- Taalvaardigheden
- Cognitieve vaardigheden
- **Communicatieve vaardigheden en beïnvloedende factoren**
 - Motivatie en meerwaarde
 - Waarop de communicatie is gericht
 - Praten over gevoelens
 - Mate van zelfstandigheid
 - Communicatieve functies
- Motorische vaardigheden
- Visuele vaardigheden

- Motivatie en meerwaarde
 - Een hulpmiddel willen gebruiken
 - Het hulpmiddel moet een meerwaarde zijn t.o.v. de huidige manier van communiceren
- Waarop is de communicatie gericht?
 - De directe leefwereld in het hier-en-nu?
 - De directe leefwereld in het hier-en-nu, verleden en toekomst?
 - De bredere leefwereld zowel in het heden, verleden als de toekomst
 - Geen van bovenstaande? (Lichaamsgebonden communicatie?)
- Praten over gevoelens
 - Mogelijk
 - Niet mogelijk

! Let op met interpretatie en ingesleten gewoontes

	Sensatieniveau (0 - 12 m)	Presentatieniveau (12 - 24 m)	Representatieniveau (2,5 - 3 j)
Taalontwikkelingsfase	Voortalige fase	Vroegtalige fase	Differentiatiefase
"Symbolisch" niveau	Non-symbolisch	Pre-symbolisch	Symbolisch
Woordenschat	Basis WS-begrip en aanzet tot 1 ^e woord	P: 40 (12m)-750 (30m), A: 1(12m)-500 (30m)	P: 2000 (3j)-5000 (5j), A: 1000 (3j)-3000 (5j)
Objectpermanentie	Nee	Nee (of deels verworven)	Ja
Informatie terugvinden	/	Herkennen	Herinneren
Vat op de omgeving	Alles overkomt je	Associatie tussen gekende dingen	Structureren, ordenen, associëren
Tijdsbesef	/	Besef terugkerende, opeenvolgende zaken	Temporeel ordenen
Aandacht en concentratie	/	Moeilijk om andere prikkels te negeren	Kan zich gericht focussen
Informatie indelen	/	Sorteren	Categoriseren
Communicatie (gericht op)	Lichaamsgebonden	Hier-en-nu	Heden, verleden, toekomst
Praten over gevoelens	Nee	Nee	Ja

- Taalvaardigheden
- Cognitieve vaardigheden
- **Communicatieve vaardigheden en beïnvloedende factoren**
 - Motivatie en meerwaarde
 - Waarop de communicatie is gericht
 - Praten over gevoelens
 - **Mate van zelfstandigheid**
 - Communicatieve functies
- Motorische vaardigheden
- Visuele vaardigheden

- Mate van zelfstandigheid
 - Bediening
 - volledig afhankelijk van een begeleider
 - deels afhankelijke van een derde
 - volledig zelfstandig
 - Communicatie
 - de omgeving werkt aan de voorwaarden 'bewust ervaren' en 'actie volgt op reactie'. De persoon moet goed worden geobserveerd om hem te begrijpen en inzicht te verkrijgen in wat hijzelf begrijpt of bedoelt (sensatieniveau?)
 - de omgeving moet werken aan de voorwaarden voor communicatie 'bewust ervaren' en 'actie volgt op reactie', en tevens is een consequente houding van groot belang. Het is belangrijk dat de omgeving de persoon goed kent om vast te stellen wat deze bedoelt of begrijpt (sensatieniveau?)
 - de persoon legt zelf een één-op-één relatie tussen concept en bijbehorend signaal. Over de betekenis van het signaal bestaat tussen de persoon en zijn omgeving een vaste afspraak (persoon kan het niet generaliseren naar gelijksoortige contexten) (presentatieniveau?)
 - de persoon legt zelf meerdere relaties tussen het signaal en enkele vaste contexten binnen de vertrouwde belevingswereld maar daarbij heeft hij nog hulp nodig van de begeleiding (presentatieniveau?)
 - de persoon kan zelfstandig het begrip plaatsen binnen verschillende situaties, op verschillende tijdstippen, op verschillende plaatsen, ... Hij kan variëren met bekende reeksen en raakt langzaam vertrouwd met nieuwe reeksen (representatieniveau?)
 - de persoon kan snel schakelen tussen bekende reeksen. De persoon kan nieuwe informatie waar hij geen bewuste ervaring mee heeft, toevoegen aan zijn belevingswereld (representatieniveau?)

	Sensatieniveau (0 - 12 m)	Presentatieniveau (12 - 24 m)	Representatieniveau (2,5 - 3 j)
Taalontwikkelingsfase	Voortalige fase	Vroegtalige fase	Differentiatiefase
"Symbolisch" niveau	Non-symbolisch	Pre-symbolisch	Symbolisch
Woordenschat	Basis WS-begrip en aanzet tot 1 ^e woord	P: 40 (12m)-750 (30m), A: 1(12m)-500 (30m)	P: 2000 (3j)-5000 (5j), A: 1000 (3j)-3000 (5j)
Objectpermanentie	Nee	Nee (of deels verworven)	Ja
Informatie terugvinden	/	Herkennen	Herinneren
Vat op de omgeving	Alles overkomt je	Associatie tussen gekende dingen	Structureren, ordenen, associëren
Tijdsbesef	/	Besef terugkerende, opeenvolgende zaken	Temporeel ordenen
Aandacht en concentratie	/	Moeilijk om andere prikkels te negeren	Kan zich gericht focussen
Informatie indelen	/	Sorteren	Categoriseren
Communicatie (gericht op)	Lichaamsgebonden	Hier-en-nu	Heden, verleden, toekomst
Mate van zelfstandigheid	Niet zelfstandig	Deels zelfstandig	Zelfstandig

- Taalvaardigheden
- Cognitieve vaardigheden
- **Communicatieve vaardigheden en beïnvloedende factoren**
 - Motivatie en meerwaarde
 - Waarop de communicatie is gericht
 - Praten over gevoelens
 - Mate van zelfstandigheid
 - **Communicatieve functies**
- Motorische vaardigheden
- Visuele vaardigheden

- Communicatieve functies
 - Zich op gepaste wijze duidelijk maken?
 - Welke communicatieve functies?
 - Relevante behoeftes uitdrukken
 - Gevoelens en emoties uiten
 - Sociale en beleefdheidformules hanteren
 - Informatieve taal gebruiken
 - Informatie vragen en geven
 - De omgeving en het gesprek beïnvloeden
 - ...

- Taalvaardigheden
- Cognitieve vaardigheden
- Communicatieve vaardigheden en beïnvloedende factoren
- **Motorische vaardigheden**
- Visuele vaardigheden

- Motorische vaardigheden/beperkingen: invloed op
 - Spraak (verstaanbaarheid)
 - Bedieningsmogelijkheden
 - scanning één/twee schakelaar(s)
 - scanning met meer schakelaars (vb. kleurscanning)
 - hoofdbediening
 - oogsturing
 - trackball
 - spierspanningschakelaar
 - rolstoelbesturing
 - ...
 - Meeneembaarheid/draagbaarheid toestel
 - Statieven/montage toestel
 - bed
 - tafel
 - rolstoel
 - Omgevingsbediening
 - ...
- ! Montage alternatieve bediening
- mogelijkheden van de persoon bekijken vanuit verschillende positionering!

- Taalvaardigheden
- Cognitieve vaardigheden
- Communicatieve vaardigheden en beïnvloedende factoren
- Motorische vaardigheden
- **Visuele vaardigheden**

- Visuele vaardigheden/beperkingen: invloed op
 - Bedieningsmogelijkheden:
 - auditieve scanning
 - voelbare knoppen
 - ...
 - Instellingen toestel
 - grotere afbeeldingen, duidelijkere rasterlijnen
 - scherminstellingen (resolutie, helderheid, contrast, ...)
 - ...
 - Feedback
 - auditieve feedback
 - ...
 - ...

- Zie algemeen stappenplan

- Locaties en omgevingsfactoren
 - Binnen en/of buiten?
 - Rustige omgevingen en/of lawaaiëringe omgevingen?
 - Vanuit rolstoel/bed/aangepaste zetel/...
 - ...

- Sociale context
 - Bekenden en/of onbekenden?
 - Één-op-één relatie en/of gesprekken in groep?
 - Iemand in de buurt nodig of niet?
 - Wanneer en hoelang heeft de persoon nood aan een communicatiehulpmiddel?
 - Hoe staat de omgeving tegenover een hulpmiddel?
 - ...

HET JUISTE COMMUNICATIEHULPMIDDEL ADVISEREN

SECUNDAIRE SPRAAK/TAALSTOORNIS: KEUZE SOORT HULPMIDDEL

	Sensatieniveau (0 - 12 m)	Presentatieniveau (12 - 24 m)	Representatieniveau (2,5 - 3 j)
Taalontwikkelingsfase	Voortalige fase	Vroegtalige fase	Differentiatiefase
"Symbolisch" niveau	Non-symbolisch	Pre-symbolisch	Symbolisch
Woordenschat	Basis WS-begrip en aanzet tot 1 ^e woord	P: 40 (12m)-750 (30m), A: 1(12m)-500 (30m)	P: 2000 (3j)-5000 (5j), A: 1000 (3j)-3000 (5j)
Objectpermanentie	Nee	Nee (of deels verworven)	Ja
Informatie terugvinden	/	Herkennen	Herinneren
Vat op de omgeving	Alles overkomt je	Associatie tussen gekende dingen	Structureren, ordenen, associëren
Tijdsbesef	/	Besef terugkerende, opeenvolgende zaken	Temporeel ordenen
Aandacht en concentratie	/	Moeilijk om andere prikkels te negeren	Kan zich gericht focussen
Informatie indelen	/	Sorteren	Categoriseren
Communicatie (gericht op)	Lichaamsgebonden	Hier-en-nu	Heden, verleden, toekomst
Mate van zelfstandigheid	Niet zelfstandig	Deels zelfstandig	Zelfstandig

Sensatieniveau

- Routines
- Functioneel biedt een communicatiehulpmiddel geen meerwaarde
 - aandacht trekken
 - actie reactie stimuleren
 - een vertrouwd liedje afspelen
 - ...

→ Mogelijke oplossing: statisch systeem met één boodschap

- Wat: een toestel met één knop waar al dan niet een symbool op bevestigd kan worden, voorzien van
 - een opnamefunctie
 - een luidspreker

- Doelgroep: personen met een ernstige spraak- en/of taalstoornis die:
 - Zich niet (voldoende) verstaanbaar kunnen uitdrukken
 - Zelf willen/kunnen beslissen wanneer ze een vooraf opgenomen boodschap laten horen
 - Minimum op sensatieniveau functioneren

BigMack

HET JUISTE COMMUNICATIEHULPMIDDEL ADVISEREN

SECUNDAIRE SPRAAK/TAALSTOORNIS: KEUZE SOORT HULPMIDDEL

	Sensatieniveau (0 - 12 m)	Presentatieniveau (12 - 24 m)	Representatieniveau (2,5 - 3 j)
Taalontwikkelingsfase	Voortalige fase	Vroegtalige fase	Differentiatiefase
"Symbolisch" niveau	Non-symbolisch	Pre-symbolisch	Symbolisch
Woordenschat	Basis WS-begrip en aanzet tot 1 ^e woord	P: 40 (12m)-750 (30m), A: 1(12m)-500 (30m)	P: 2000 (3j)-5000 (5j), A: 1000 (3j)-3000 (5j)
Objectpermanentie	Nee	Nee (of deels verworven)	Ja
Informatie terugvinden	/	Herkennen	Herinneren
Vat op de omgeving	Alles overkomt je	Associatie tussen gekende dingen	Structureren, ordenen, associëren
Tijdsbesef	/	Besef terugkerende, opeenvolgende zaken	Temporeel ordenen
Aandacht en concentratie	/	Moeilijk om andere prikkels te negeren	Kan zich gericht focussen
Informatie indelen	/	Sorteren	Categoriseren
Communicatie (gericht op)	Lichaamsgebonden	Hier-en-nu	Heden, verleden, toekomst
Mate van zelfstandigheid	Niet zelfstandig	Deels zelfstandig	Zelfstandig

Presentatieniveau

- Inpuzzelen, matchen, keuzes maken (aangepast aan niveau)
- Mogelijke oplossing: eenvoudig statisch systeem (tot 40 boodschappen)
- Wat: een toestel waarin max. 40 boodschappen opgenomen worden, voorzien van:
 - een opnamefunctie
 - spraakknoppen
 - Doelgroep: personen met een ernstige taal- en/of spraakstoornis die:
 - zich niet (voldoende) verstaanbaar kunnen uitdrukken
 - kunnen communiceren met behulp van afbeeldingen
 - kunnen kiezen tussen 2 of meer verschillende boodschappen
 - minder dan 40 gesproken boodschappen nodig hebben ter ondersteuning van de communicatie
 - minimaal functioneren op presentatieniveau

-
-
-

GoTalk 4+

4Talk4

HET JUISTE COMMUNICATIEHULPMIDDEL ADVISEREN

SECUNDAIRE SPRAAK/TAALSTOORNIS: KEUZE SOORT HULPMIDDEL

	Sensatieniveau (0 - 12 m)	Presentatieniveau (12 - 24 m)	Representatieniveau (2,5 - 3 j)
Taalontwikkelingsfase	Voortalige fase	Vroegtalige fase	Differentiatiefase
"Symbolisch" niveau	Non-symbolisch	Pre-symbolisch	Symbolisch
Woordenschat	Basis WS-begrip en aanzet tot 1 ^e woord	P: 40 (12m)-750 (30m), A: 1(12m)-500 (30m)	P: 2000 (3j)-5000 (5j), A: 1000 (3j)-3000 (5j)
Objectpermanentie	Nee	Nee (of deels verworven)	Ja
Informatie terugvinden	/	Herkennen	Herinneren
Vat op de omgeving	Alles overkomt je	Associatie tussen gekende dingen	Structureren, ordenen, associëren
Tijdsbesef	/	Besef terugkerende, opeenvolgende zaken	Temporeel ordenen
Aandacht en concentratie	/	Moeilijk om andere prikkels te negeren	Kan zich gericht focussen
Informatie indelen	/	Sorteren	Categoriseren
Communicatie (gericht op)	Lichaamsgebonden	Hier-en-nu	Heden, verleden, toekomst
Mate van zelfstandigheid	Niet zelfstandig	Deels zelfstandig	Zelfstandig

Representatieniveau

- Prikfels hebben een verwijzende functie

→ Mogelijke oplossing: statisch systeem met meer dan 40 boodschappen

- Wat: een toestel waarin meer dan 40 boodschappen opgenomen worden, voorzien van:
 - een luidspreker
 - spraakknoppen

Inclusief systemen die gebruik maken van barcodes

- Doelgroep: personen met een ernstige taal- en/of spraakstoornis die
 - zich niet (voldoende) verstaanbaar kunnen uitdrukken
 - kunnen communiceren met behulp van afbeeldingen
 - kunnen kiezen tussen 2 of meer verschillende boodschappen
 - meer dan 40 gesproken boodschappen nodig hebben ter ondersteuning van de communicatie
 - niet zelfstandig kunnen omgaan met de volledige woordenschat van een dynamisch toestel

mMinimum functioneren op representatieniveau

Quicktalker 23

B.A.bar

Tobii s32

Logan Proxtalker

→ Mogelijke oplossing: dynamisch systeem OF draagbare computer gebruikt als communicatietoestel

(wat en doelgroep: zie dysartrie)

→ Statisch of dynamisch?

- Begeleiding

- (nog) geen begeleiding, (nog) geen CHM aanvragen!
- wel begeleiding? wat lukt?
 - ja/nee
 - keuzes leren maken; eerst met concrete voorwerpen, dan naar foto's of picto's en keuzemogelijkheden uitbreiden
 - keuzes in een communicatiemap
 - inzicht in de structuur van een communicatieboek

- Vaardigheden

- Individueel bekijken!
- Representatieniveau
- Inzicht in en functioneel gebruik van een structuur?
- Initiatiefname/spontane communicatie?

- Een filpje van een uitgebreide aanpassing:

<http://www.youtube.com/watch?v=fAdEOXD9Tvk>

- Pathfinder: combinatie van dynamisch scherm met statisch rooster
- Scanning met twee hoofdschakelaars
- Omgevingsbediening
- Rolstoelbesturing

- Welk statisch toestel?
 - Uitproberen en kijken naar de eisen
 - wisselende roosters?
 - drukgevoelig?
 - scannende bediening?
 - hoeveel woordenschat?
 - omgevingsbediening?
 - speelgoed bedienen?
 - ...
- Klein of groot dynamisch toestel?
 - Eisen aan bediening?
 - Integratie van andere activiteiten zoals omgevingsbediening, film kijken, muziek beluisteren, telefoneren, sms, ...?
 - ...

- Basisconcept adviseren en stappenplan in een notendop
- Vakjargon verklaard
- Het juiste communicatiehulpmiddel adviseren
 - Stemstoornis
 - Dysartrie
 - Dyspraxie
 - Afasie
 - Secundaire taal- en of spraakstoornis tgv een verstandelijke beperking
- Lunch
- Casussen
- Refertelijst
- Vragenronde

- Basisconcept adviseren en stappenplan in een notendop
- Vakjargon verklaard
- Het juiste communicatiehulpmiddel adviseren
 - Stemstoornis
 - Dysartrie
 - Dyspraxie
 - Afasie
 - CP
 - Secundaire taal- en of spraakstoornis tgv een verstandelijke beperking
- Lunch
- **Casussen**
- Refertelijst
- Vragenronde

- Gegevens
- Mogelijke bijkomende vragen
- Bijkomende gegevens
- Mogelijke eisen communicatiehulpmiddel
- Mogelijke oplossing

CASUS 1

De partner van een betrokkene stapt bij jullie op het bureau binnen en vertelt dat haar man niet meer goed kan spreken en dat ze gehoord heeft over spraakcomputers. Ze vraagt of daar terugbetaling voor is en of jullie het toestel voor haar man willen aanvragen.

Volgende gegevens heb je momenteel verkregen:

- man 45 jaar
- motorische beperking ten gevolge van de ziekte van Steinert (myotone dystrofie, erfelijke spierziekte, toenemend)
 - paraparese
 - slikproblemen (verminderd pharyngeaal transport)
 - progressief verloop
 - verplaatst zich binnenshuis met een rollator en manuele rolstoel, buitenshuis met een scooter omwille van ernstige beperking onderste ledematen
 - weinig kracht in bovenste ledematen
- spraakstoornis: uitgesproken hypotone dysartrie met beperkte spraakverstaanbaarheid
- echtgenote (astma en rugproblemen), geen kinderen
- voor zelfverzorging afhankelijk van echtgenote, aanhoudende vermoeidheid, permanente zuurstoftoedoeening
- A3 tuinbouw, 10 jaar in beschutte werkplaats gewerkt

Wat vraag je nog bij?

- Logopedist?
- Hoe communiceert hij nu? Wat lukt, wat lukt niet? (denk aan de aangrijpingspunten en aandachtspunten)
- Gebruikt hij al hulpmiddelen/vormen van ondersteunde communicatie? Welke? Waarom voldoen ze niet? (idem)
- Functionaliteit van de bovenste ledematen? (denk bediening)
- Bijkomende problemen waar rekening mee gehouden moet worden?

- Volgt logopedie, maar de therapie, die gericht is op het krachtiger maken van de spraak die nog aanwezig is, is onvoldoende.
- Zijn vrouw interpreteert wat P. zegt en brengt zijn boodschap over naar de omgeving. Het is vervelend dat zij moet fungeren als tussenpersoon en dat hij onverstaanbaar is, zorgt bij P. voor de nodige frustraties en spanning. Ook tijdens uitstapjes. P. kan met de computer werken en iets typen, maar het bedienen van het toetsenbord is heel moeilijk geworden; hij drukt o.a. meerdere toetsen tegelijk in.
- Grote motoriek bovenste ledematen is voornamelijk aangetast, maar qua handfunctie (fijne motoriek) is de rechterhand nog heel functioneel, de linkerhand minder.
- Geen andere relevante beperkingen.

- Het moet meeneembaar zijn en bedienbaar vanuit de manuele rolstoel en scooter.
- Het moet aansluiten bij P.'s mogelijkheden
 - tekstgebaseerd
 - bedienbaar met rechterhand
 - ...
- Het moet hem een verstaanbare stem geven om boodschappen over te brengen in een één-op-één situatie, maar ook in een groep.
- Het moet steeds voorhanden zijn.

- Teksttoestel met afdekrooster, rolstoelstatief en draagtas
 - Teksttoestel
 - kan werken met tekst en typen
 - Bij dysartrie is schrijven, lezen en begrijpen niet gestoord
 - synthetische stem zorgt voor verstaanbaarheid in gesprek met één persoon en meerdere personen
 - Afdekrooster
 - de rechterhand is functioneel; meneer kan typen, maar coördinatieproblemen
 - Rolstoelstatief
 - bediening vanuit rolstoel mogelijk maken
 - Draagtas
 - toestel veilig vervoeren met de scooter
- Welk teksttoestel?
 - Uitproberen! (HMC, Skil, Modem, ...)
 - Woordvoorspelling, zachtere toetsen, grotere toetsen, volume, ...?

CASUS 2

Je krijgt telefoon van een bezorgde moeder. Haar zoontje heeft een ernstige handicap en ze zou graag willen dat hij een hulpmiddel krijgt zodat hij zich beter duidelijk kan maken. De moeder bezorgt jullie een uitgebreid dossier met medische gegevens, een verslag van de kinesist, de psycholoog, logopedist en ergotherapeut vanuit de school waar hij in de week verblijft.

Hier de samenvatting:

- jongen 7 jaar
- meervoudige complexe handicap:
 - ernstige ontwikkelingsachterstand (O.L. 3 maanden in 2009)
 - epilepsie
 - visuele problemen <3/10, strabisme
 - voedingsproblemen
 - dysmorphie luchtwegen
 - Incontinentie
- motoriek
 - motorische mogelijkheden +/- 10 maanden
 - grootmotorische bewegingen: komt zelfstandig vanuit ruglig tot zit, richt zich op tot kniestand met handensteun en als hij zich verplaatst op een mat, gebruikt hij zijn hoofd als steun (kruipt of sluipt niet), ... snel moe
 - kleinmotorische vaardigheden: grijpt voorwerpen en geeft ze van de ene hand naar de andere door, maar loslaten is moeilijk (vooral op vraag)
 - kan niet meer dan 30 min. in stahulp
 - geen correcte spanningscontrole
 - slikproblemen: eet traag half vloeibaar voedsel met lepel, drinken met een spuitje

- Cognitie:
 - Bayley: 0;6 j bij C.L. 5;3j (O.Q. 10, ernstig zwakzinnig)
 - herkent vertrouwde personen
 - angst voor vreemden
 - experimenteert met materiaal
- Communicatie:
 - frazelgeluidjes, keelgeluidjes, lichaamstaal, mimiek, geeft aan wat hij leuk en niet leuk vindt, lijkt de betekenis van kleine opdrachtjes te begrijpen
 - heeft graag dat je fysiek met hem bezig bent (aanraking, ...)
 - reageert op gelaatsuitdrukkingen
 - reageert op zijn naam
 - reageert op muziek (herkenning bij hetzelfde liedje)
 - kan niet tegen lawaai en chaos: brengt zijn handen naar zijn hoofd en begint te wenen
- BKO type vier (buitengewoon kleuteronderwijs voor fysiek/motorisch gehandicapten)
- Vader, moeder, zus en broer. T. jongste van 3

Ontbreekt er nog essentiële informatie of kan je je op basis van deze informatie al een goed beeld vormen van wat de mogelijkheden/het niveau van het kind zijn en waarmee hij geholpen zou kunnen worden?

- /

→ Voldoende gegevens om een aantal mogelijke oplossingen uit te laten testen

- /

-
-
-

- Bedenking:
 - Biedt een communicatiehulpmiddel een meerwaarde?
 - Heeft de jongen voldoende vaardigheden om er één zinvol te gebruiken?
- (1) Antwoorden ja: dan mogelijke eisen: het hulpmiddel moet
 - hij zelfstandig kunnen bedienen
 - voldoende robuust zijn (motorische problematiek)
 - eenvoudig zijn
 - aansluiten bij sensatieniveau/actie-reactie niveau
 - aandacht kunnen trekken van de omgeving
- (2) Antwoorden nee: dan mogelijke eisen: het hulpmiddel moet
 - hij zelfstandig kunnen bedienen
 - voldoende robuust zijn
 - eenvoudig zijn
 - actie-reactie stimuleren om een beetje vat te krijgen op de omgeving en ervaring op te doen

- (1) statisch systeem met één boodschap (vb. BigMack)
 - aandacht trekken
 - vertrouwde boodschap (muziek, stem van mama, vaste boodschap of ...) kunnen afspelen
 - kan tegen een stootje
 - groot drukoppervlak
- (2) Powerlink met twee schakelaars, BigJack en batterijadapter
 - Powerlink
 - om apparaten of speelgoed (aan-uit) op netstroom mee te bedienen via losse schakelaars
 - Twee eenfunctieschakelaars (robuuste stevige modellen, vb. Big Red)
 - voor het activeren van de toestellen
 - (stimuleren keuzes maken)
 - BigJack
 - om toestellen op netstroom met infrarood afstandsbediening te kunnen bedienen (vb. tv, cd-speler, ...)
 - Batterijadapter
 - om ook speelgoed op batterijen te kunnen bedienen

CASUS 3

Vanuit een instelling wordt er een vraag naar een hulpmiddel gesteld voor één van hun jongeren. Je krijgt volgende informatie van hen aangereikt per mail.

- jongen 14 jaar
 - een motorische beperking: spastische quadriplegie tgv een RSV-infectie op de leeftijd van 3 maanden
 - ernstige beperking bovenste en onderste ledematen en ernstige beperking in functionaliteit van de wervelkolom (zit in een duwrolstoel met zitschelp en m.b.v. een staplank kan hij af en toe rechtstaan)
 - een ernstige mentale handicap
 - communicatieprobleem:
 - nu statisch toestel bediend met twee hoofdschakelaars en de kaarten worden verstoken door een begeleider of ouder
 - non-verbale communicatie aanwezig
 - ernstige secundaire spraak- en taalstoornis
 - Peabody woordenschatstest (05/2009): woordenschatleeftijd 3;3 jaar
 - woont samen met zijn moeder en stiefvader
 - volgt buitengewoon secundair onderwijs type 4 (motorische/fysieke handicap) OV1 (gericht op sociale vorming als voorbereiding tot wonen in een beschermde leefomgeving). Hij wordt multidisciplinair begeleid op school.
- Probleem: statisch toestel te beperkt, men wil een ander dat beter aansluit bij de mogelijkheden van betrokkene

Kan je hiermee verder of wat wil je nog weten om een goed onderbouwd motivatierapport te schrijven of indien nodig alles goed in kaart te brengen om gericht een hulpmiddel van een leverancier te laten uittesten of misschien wel voor een ondersteuning van het KOC (doorverwijzing expert)?

- Huidige communicatie
 - Met welk toestel werkt hij nu en waarom is het precies ontoereikend?
 - Hoeveel boodschappen zitten erin?
 - Hoe uitgebreid is zijn woordenschat?
 - Hoe hanteert hij de communicatiekaarten/geeft hij zelf aan wanneer een begeleider een andere moeten nemen en dewelke of wordt dit echt voor hem gedaan
 - Waarover vertelt/vraagt hij dingen? Gebeurt dit spontaan of op vraag?
 - Hoe maakt hij zich duidelijk zonder hulpmiddel?
 - Is hij in behandeling/onder begeleiding bij een logopedist? Waaraan wordt er gewerkt/welk beeld heeft hij/zij van hem?
- Hoe drukt de omgeving zich uit naar hem en wat begrijpt hij nog wel en wat niet meer?
- Hulpmiddelen
 - Werden er nog andere hulpmiddelen uitgetoetst? Zo ja, welke en met welk resultaat (wat lukte er en wat lukte niet? Werd de bediening aangepast en kon hij dan zelfstandig met het toestel omgaan?)/heeft men al een ander hulpmiddel/oplossing op het oog?
- Zijn er nog andere beperkingen waarmee rekening moet gehouden worden?

- Huidige toestel en beperkingen
 - Digicom met auditieve scanning via twee hoofdschakelaars (48 niveaus met 2 tot 48 boodschappen per niveau)

- Probleem: afhankelijk van een derde om de kaarten te verstoppen wat ook nog eens vertragend werkt omdat het er zoveel zijn (zoeken, instellen, insteken, ...) Betrokkene duidt snel een boodschap op een kaart aan en wilt weer zoeken tussen de andere om terug iets duidelijk te maken dat niet op een andere kaart stond. De woordenschat breidt nog steeds uit en steeds meer kaarten zijn nodig en worden ook gebruikt, maar het is tijdrovend
- Taalbegrip: begrijpt gewone omgangstaal en humor, kan de lessen goed volgen
- Taalexpressie: kan de dagen van de week benoemen en koppelen aan gebeurtenissen, kan correct antwoorden met ja (ogen of hoofd verticaal bewegen)/nee (hoofd opzij of ogen horizontaal bewegen)
 - bedenking: is een ernstige mentale beperking geen onderschatting bij dit functioneren?

- Communicatie-inhoud: vertelt graag en veel en stelt ook heel wat vragen. Zo wil hij bijvoorbeeld duidelijk maken wat hij heeft gedaan en meegemaakt, weten wat nog gaat komen (stelt vragen over paardrijden, zwemmen, zee, ...), beslist hij graag mee over wat er in het weekend wordt gedaan of wat er dan gegeten zal worden, ... Hij zoekt ook een manier om die boodschappen over vragen over te brengen.
- Andere manieren om zich uit te drukken naast de DigiCom:
 - Foto's, PCS- en bétapictogrammen in een communicatieboek, die aangeduid worden door de gesprekspartner via scanning = traag, niet zelfstandig en geen spraakuitvoer
 - Een step-by-step communicator = maar één boodschap
 - (Keuzes a.d.h.v.) ja/nee = te beperkt en betrokkene wil veel meer vragen en vertellen dan de mogelijkheden die deze manier biedt
 - Vaste computer met eigen M.E.-bestand, bediend met hoofdschakelaars --> gaat goed, hij kan zich duidelijk maken en fleurt dan op, maar dit kan maar twee keer per week tijdens vaste momenten
- Er is logopedische begeleiding (en het beeld van functioneren komt van haar/hem)
- Omgeving: eenvoudige/gewone omgangstaal
- Hulpmiddelen uitgetest: vaste pc met M.E. en hoofdbediening
- Bijkomende beperking: CVI
 - Bedenking: woordenschattest dan mogelijk een onderschatting door het niet goed zien van de zwart-wit prenten?

- Het moet de communicatie sneller laten verlopen
- Het moet meeneembaar zijn en bedienbaar vanuit de duwrolstoel
- Het moet aansluiten bij de mogelijkheden van betrokkene en verder mee kunnen groeien met de mogelijkheden
 - Vb. symboolgebaseerd
 - Vb. bedienbaar met hoofdsturing
 - Vb. woordenschat (ruim) uitbreidbaar
- Het moet snel aanpasbaar zijn en de groeiende woordenschat van betrokkene kunnen bevatten
- Het moet betrokkene een stem geven en auditieve feedback
- Het moet boodschappen overzichtelijk kunnen weergeven en bevatten
- Het moet betrokkene zelfstandig toegang verlenen tot de gehele beschikbare woordenschat
- Het moet alles duidelijk zichtbaar weergeven (CVI)

- Groot dynamisch systeem met synthetische stem, symboolgebaseerde communicatiesoftware, symbooldatabanken schakelaars voor hoofdbediening, statieven voor schakelaars of gemonteerd in hoofdsteun, rolstoelstatief, extra batterij met batterijlader
 - Dynamisch systeem:
 - kan de ruime woordenschat omvatten die de capaciteit van een statisch toestel overstijgt én zijn woordenschat groeit nog steeds
 - kan er zelfstandig mee werken; niet meer afhankelijk van begeleiders om de kaarten te verwisselen
 - vindt zijn weg in een boomstructuur in een communicatiebestand op de computer met M.E
 - de communicatie verloopt sneller (geen platen zoeken, wisselen, instellen, ...)
 - biedt ondersteuning voor zijn visuele beperking: scanning met auditieve feedback en helder scherm met aanpasbare instellingen (dikkere rasterlijnen, grotere prenten) zodat betrokkene symbolen beter kan waarnemen en onderscheiden
 - kan er mee werken (geoefend op pc)

- Symbooldatabanken:
 - Uitgebreidere keuze uit pictogrammen om diegene te kiezen die het best bij betrokkene passen
 - De standaarddatabanken van communicatiesoftware bevatten veelal abstracte symbolen (vb. Bliss)
 - Betrokkene is gewend om met bèta- en PCS-symbolen te werken en deze zitten niet in de databanken die al deel uitmaken van de communicatiesoftware
- Schakelaars (en montage) voor hoofdbediening
 - Blijkt het snelst te gaan en lokt het minste spanning uit in zijn lichaam
- Rolstoelstatief
 - Om het toestel te bedienen vanuit de zitschaal op onderstel
- Extra batterij en batterijlader
 - Toestel van voldoende autonomie voorzien

CASUS 4

Een instelling zit met de handen in het haar. Ze kunnen één van hun cliënten maar niet tot communicatie brengen. Ze schetsen je volgend beeld:

- Man 58 jaar
- Incontinente
- Motorische beperking tgv verworven spastische tetraparese (vermoedelijk na infectie)
 - progressief myogeen lijden, waardoor uitgesproken spieratrofie
 - bipyramidaal syndroom met spasticiteit in de vier ledematen
 - verplaatsingen meestal met rolstoel, korte met steun
 - beperkte zelfredzaamheid voor dagelijkse activiteiten
- Cognitie/gedrag
 - gedragsstoornis
 - mentale handicap tgv virale encephalitis
 - mogelijk depressief-regressieve toestand (niet willen en niet kunnen)
 - periodes van euforie gevolgd door periodes van depressie

- Communicatie
 - dysfasie en spastische spraakstoornis waardoor onverstaanbaar
 - zal zelden iets uit zichzelf vragen of zeggen
 - begrijpt wat je zegt en vraagt
 - kan non-verbaal iets kiezen of aangeven dat hij niet wenst
- Sociaal
- Verblijft in collectieve voorziening
- Vader overleden, moeder leeft nog, heeft een broer
- Goede band met de familie

Waar stel je je vragen bij? Wat wil je nog meer weten?

- Verworven stoornis:
 - Op welke leeftijd werd betrokkene getroffen door een infectie?
 - Welke vaardigheden had hij reeds verworven op vlak van spraak en taal? Kon hij bijvoorbeeld reeds lezen en schrijven?
 - Bleven deze vaardigheden behouden en ontwikkelden ze verder na de ziekte of gingen er verloren? Zo ja, dewelke?
- Communicatie
 - Situeert de communicatieproblematiek zich vooral op vlak van spraak (is er bijvoorbeeld enkel sprake van een dysartrie omwille van de spasticiteit en spieratrofie) of ook op vlak van taal (bijvoorbeeld een taalstoornis)?
 - Hoe maakt betrokkene zich nu precies duidelijk?
 - Wordt er reeds gewerkt met ondersteunde communicatie? Zo ja met wat en wat lukt en wat lukt niet?
 - Maakt betrokkene al gebruik van een hulpmiddel of niet? Zo ja, waarom voldoet dit niet?
- Cognitie: Wat is de aard en ernst van de mentale beperking?
- Motoriek
 - Meer specifieke omschrijving van de fysieke problemen, die relevant zijn voor het hanteren van een communicatiehulpmiddel? Hoe functioneel is bijvoorbeeld de arm-, vinger- en handfunctie van betrokkene?

- Verworven stoornis
 - Op driejarige leeftijd epileptische aanval waarschijnlijk ten gevolge van virale encephalitis. Daarna melding van spraakstoornissen, op negen jaar beginnende motorische problemen (o.a. atactische gang) en verslechterde spraak (dysartrische kenmerken)
 - Betrokkene heeft leren lezen en schrijven en deze vaardigheden bleven behouden
 - Communicatie
 - Communicatieproblematiek situeert zich op het gebied van de spraak, maar vermoedelijk ook een taalstoornis. Betrokkene is moeilijk te testen.
 - Er wordt getracht in drie fases communicatie uit te lukken: eerst uitdagen, dan stimuleren om te praten en ten slotte keuzes laten maken met gebruik van reëel materiaal, of aan de hand van picto's.
 - Een letterkaart wordt niet meer gebruikt omdat betrokkene hiertoe geen medewerking verleende.
 - Cognitie
 - Matig mentale handicap, IQ 63 (mogelijk vertekend beeld door beperkingen)
 - Motoriek
 - Arm-, vinger- en handfunctie bemoeilijkt door motorische handicap, maar betrokkene kan wel een toetsenbord gebruiken en hij kan schrijven, maar komt energie te kort
- !/? Iemand die kan lezen en schrijven concreet materiaal bieden zou door onderstimulering wel eens kunnen leiden tot demotivatie en onderpresteren, dus onderschatting. Het niveau van concreet materiaal is te makkelijk en wordt waarschijnlijk ook te kinderachtig gevonden door betrokkene.*

→ *Gesproken met begeleider van betrokkene en dit kwam ik o.a. nog te weten ...*

- Als betrokkene echt iets wil, schrijft hij het op vb. limonade.
- Had in het begin van zijn verblijf in de voorziening een elektrische typemachine waarop hij boodschappen typte, maar hij drukte meerdere toetsen tegelijk in en het toestel is stuk gegaan
- Toont interesse tijdens de logopedische therapie in werken met de computer

→ *Het is dus belangrijk om kritisch te blijven*

- Tekstgebaseerd
- Zelfstandig bedienen via toetsenbord
- Computergebaseerd

- Toetsenbordafdekrooster of aangepast toetsenbord
 - Nagaan of een boodschap via de computer overbrengen lukt en of dit een ingang tot communicatie is/betrokkene gemotiveerd kan worden
 - Geen motivatie, dan heeft een hulpmiddel geen zin
 - DUS eerst nagaan of de persoon wel WIL communiceren en wat de mogelijkheden daartoe zijn, dus niet direct een volledige oplossing aanvragen
 - Interesse in computer
 - Communicatie met tekst
 - Betrokkene kan lezen en schrijven
 - Wil niet communiceren met picto's

- Basisconcept adviseren en stappenplan in een notendop
- Vakjargon verklaard
- Het juiste communicatiehulpmiddel adviseren
 - Stemstoornis
 - Dysartrie
 - Dyspraxie
 - Afasie
 - CP
 - Secundaire taal- en of spraakstoornis tgv een verstandelijke beperking
- Lunch
- Casussen
- Refertelijst
- Vragenronde

INTERVENTIENIVEAU - FUNCTIEBEPERKINGEN 10 AANVULLING / VERVANGING - STEM EN SPRAAK, EXCLUSIEF MENTALE FUNCTIES GERELATEERD AAN TAAL (naamswijziging vanaf 01.12.2010)	refertebedrag in EUR BTW inbegrepen 01.01.2011
Domein 1 - Communicatie	
Dynamische systemen (toestel met communicatiesoftware en spraaksynthese):	3700,00
Aanvulling:	
Uitbreidingsmodules voor communicatiesoftware (per stuk max. 2) (naamswijziging vanaf 01.12.2010)	302,00
Extra sleutel (licentie)	180,00
Extra taal	180,00
Symbooldatabanken (per stuk max. 2) (naamswijziging vanaf 01.12.2010)	360,00
Teksttoestellen (toestel zonder synthetische spraak):	2120,54
Aanvulling:	
Synthetische stem (inbouw voor teksttoestellen)	1961,49
Extra taal	180,00
Aanvullende uitrusting bij draagbare computer gebruikt als communicatietoestel (naamswijziging vanaf 01.12.2010)	
Communicatiesoftware	848,22
Extra sleutel (licentie)	180,00
Extra taal	180,00
Synthetische stem	583,14
Symbooldatabanken (per stuk max. 2) (naamswijziging vanaf 01.12.2010)	360,00
Bijhorigheden (voor de in deze lijst vermelde communicatietoestellen):	
Schakelaars, afdekplaten,...	255,74
Extra batterijen - batterijladers	508,80
Adapter	212,05
Tafelstatieven	371,10
Rolstoelstatieven	848,22
Andere statieven	159,04
Andere (draagtas, kabels, ...)	265,07
Stemversterker	816,40

INTERVENTIENIVEAU - FUNCTIEBEPERKINGEN 12 AANVULLING INTELLECTUELE EN ANDERE MENTALE FUNCTIES	refertebedrag in EUR BTW inbegrepen 01.01.2011
Domein 3 - Communicatie (vanaf 01.12.2010)	
Statische systemen: (vanaf 01.12.2010)	
Met één boodschap (vanaf 01.12.2010)	265,07
Tot 40 boodschappen (vanaf 01.12.2010)	1696,43
Met meer dan 40 boodschappen (vanaf 01.12.2010)	3976,01
Bijhorigheden (voor de in deze lijst vermelde communicatietoestellen): (vanaf 01.12.2010)	
Schakelaars, afdekplaten,... (vanaf 01.12.2010)	255,74
Extra batterijen - batterijladers (vanaf 01.12.2010)	508,80
Adapter (vanaf 01.12.2010)	212,05
Tafelstatieven (vanaf 01.12.2010)	371,10
Rolstoelstatieven (vanaf 01.12.2010)	848,22
Andere statieven (vanaf 01.12.2010)	159,04
Andere (draagtas, kabels, ...) (vanaf 01.12.2010)	265,07

- Wanneer komen personen met een secundaire spraak- en/of taalstoornis t.g.v. een verstandelijke handicap nog in aanmerking voor een dynamisch systeem → procedure arts of BBC als is aangetoond dat:
 - niet-technische hulpmiddelen en traditionele behandeling niet voldoen
 - de mogelijkheden van eenvoudigere technische hulpmiddelen niet (meer voldoen)
 - de persoon de vaardigheden heeft om met een dynamisch systeem te werken, dit is uitgetest en de nodige stappen al zijn ondernomen om de persoon ermee te leren werken
 - er bijzondere eisen worden gesteld aan de bediening
 - er sprake is van een gecombineerde problematiek waarbij de andere component overweegt op de problemen in het functioneren veroorzaakt door de mentale handicap (vb. licht mentaal gehandicapte met CP) OF
 - ...

- Basisconcept adviseren en stappenplan in een notendop
- Vakjargon verklaard
- Het juiste communicatiehulpmiddel adviseren
 - Stemstoornis
 - Dysartrie
 - Dyspraxie
 - Afasie
 - CP
 - Secundaire taal- en of spraakstoornis tgv een verstandelijke beperking
- Lunch
- Casussen
- Refertelijst
- Vragenronde

-
-
-

KOC • • •
KENNISCENTRUM HULPMIDDELEN

VAPH

Start
Publicaties
Vilbank
Opleidingen
Kalender
Multidisciplinaire teams en experts
Over het KOC

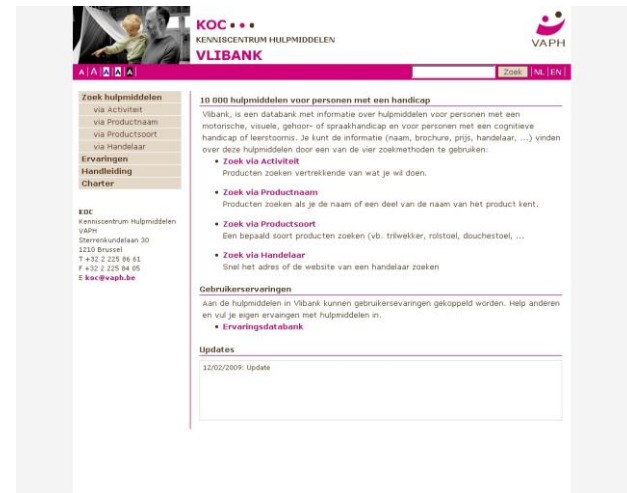
Hulp bij de keuze van een hulpmiddel
Tips en richtlijnen bij de keuze van oplossingen bij problemen met dagelijkse activiteiten, verplaatsingen, computergebruik, communiceren, ...
• **Lees de KOC-publicaties**

10 000 hulpmiddelen voor personen met een handicap
Vilbank, een databank met prijzen, brochures en verkooppunten van hulpmiddelen voor personen met een motorische, visuele, gehoor- of spraakhandicap en voor personen met een cognitieve handicap of leerstoornis.
• **Zoek een hulpmiddel met Vilbank**

Opleidingen over hulpmiddelen
Meer leren over hulpmiddelen, over adviseren en over motivatierapporten opstellen.
• **Bekijk het opleidingsaanbod**
• **Bekijk de presentaties**

Nieuw
17/02/2009:
Presentaties: Epilepsiebanden, hoorbanden en hulphonden
05/02/2009:
KOC-opleidingen 2009: Overzicht, data en inschrijvingsformulier

KOC
Kenniscentrum Hulpmiddelen
VAPH
Sterrenkuddeaan 30
1210 Brussel
T +32 2 225 84 61
F +32 2 225 84 65
E kcc@vaph.be

KOC • • •
KENNISCENTRUM HULPMIDDELEN

VAPH

VILBANK

Zoek hulpmiddelen
via Activiteit
via Productnaam
via Productsoort
via Handelaar
Ervaringen
Handleiding
Charter

10 000 hulpmiddelen voor personen met een handicap
Vilbank, is een databank met informatie over hulpmiddelen voor personen met een motorische, visuele, gehoor- of spraakhandicap en voor personen met een cognitieve handicap of leerstoornis. Je kunt de informatie (naam, brochure, prijs, handelaar, ...) vinden over deze hulpmiddelen door een van de vier zoekmethoden te gebruiken:
• **Zoek via Activiteit**
Producten zoeken vertrekkende van wat je wil doen.
• **Zoek via Productnaam**
Producten zoeken als je de naam of een deel van de naam van het product kent.
• **Zoek via Productsoort**
Een bepaald soort producten zoeken (vb. trilletrekker, rolstoel, douchestoel, ...)
• **Zoek via Handelaar**
Snel het adres of de website van een handelaar zoeken

Gebruikerservaringen
Aan de hulpmiddelen in Vilbank kunnen gebruikerservaringen gekoppeld worden. Help anderen en vul je eigen ervaringen met hulpmiddelen in.
• **Ervaringen-databank**

Updates
12/02/2009: Update

KOC
Kenniscentrum Hulpmiddelen
VAPH
Sterrenkuddeaan 30
1210 Brussel
T +32 2 225 84 61
F +32 2 225 84 65
E kcc@vaph.be

www.hulpmiddeleninfo.be

www.vilbank.be

Kris Brabands

Hulpmiddelenconsulent
Communicatie

VAPH

KOC - Kenniscentrum Hulpmiddelen

T: 02 225 86 95

E: kris.brabands@vaph.be